

χείων ἄτινα κατέχομεν δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν τὸ τοιοῦτον μετὰ βεβαιότητος.

Ὅπως δὴποτε καὶ ἐὰν ἔχη τὸ ζήτημα τῆς κοινῆς ἢ μὴ μαγματικῆς ἐστίας τῶν ὀφειολίθων τῶν Γεραναίων καὶ τῶν ἠφαιστειτῶν τῆς Περαχώρας, ἢ παρατηρουμένη ἐξάπλωσις ἠφαιστειτῶν ἐντὸς τῶν σχιστοκερατολίθων τῆς σειρᾶς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Περαχώρας, καθὼς καὶ ἡ διάφορος σύστασις των σχετικῶς μὲ τοὺς ὀφειολίθους προσδίδει ἰδιαιτέραν σημασίαν ἐπὶ τῆς ἠφαιστειότητος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χώρᾳ κατὰ τὸ Ἰουρασικὸν - κατώτερον Κρητιδικόν.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ.—**Ἡ Μετανάστευσις. Πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, συνέπειαι, ὑπὸ Ἀλεξ. Κρίκου***. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ἰωακείμογλου.

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Μεταξὺ τῶν πολλῶν, τὰ ὅποια θὰ ἠδύνατο κανεῖς νὰ παρατηρήσῃ κατὰ τὰς μακρὰς ἐκείνας ἡμέρας καὶ τὰς ἀνησύχους νύκτας τῆς Κατοχῆς, ἰδιαιτέραν αἴσθησιν ἐνεποίει τὸ θάρος, ἢ τόλμη, ἢ ἀποφασιστικότης καὶ ἡ αὐταπάρνησις τῆς νέας γενεᾶς, ὡς καὶ ἡ μεγαλοψυχία καὶ τὸ φιλεύσπλαγχον τοῦ λαοῦ γενικώτερον πρὸς τοὺς κατὰ τὴν προτεραίαν δυνάστας του καὶ ἐξαίφνης περιελθόντας εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ αἰχμαλώτου Ἰταλούς,-- ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σήμερον παρατηρουμένην ἔλλειψιν σεβαστοῦ ποσοστοῦ ἀνδρῶν ὠρίμου ἡλικίας μὲ σθένος, ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν προσωπικότητα καὶ ἄλλα ἀνθρωπιστικὰ ἐφόδια, ἱκανῶν νὰ τονώσουν τὴν ἐκλείψασαν ἀλληλεγγύην, νὰ μετριάσουν τὴν ἐκμετάλλευσιν, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων νὰ δύνανται νὰ γίνῃ ἐν καιρῷ ἡ ἐπιλογὴ τῶν ἱκανωτέρων, ἵνα δι' αὐτῶν ὀδηγηθῇ ἡ Χώρα ἀπὸ τῆς ἐπισηφαλοῦς θέσεως εἰς ἣν εὐρίσκεται πρὸς μίαν καλυτέραν αὔριον.

Ἐκ πολλῶν δεδομένων καὶ ἐξ ὅλων τῶν συναφῶν παρατηρήσεων διεπιστοῦτο ὅτι ἡ παρατηρουμένη ποσοτικὴ καὶ ποιοτικὴ ἀνεπάρκεια ὠρίμων ἀνδρῶν ὀφείλετο εἰς βιολογικὰ αἷτια, τὰ ὅποια προσέκυψαν κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς διατῆς μεταναστεύσεως συνεχοῦς διαρροῆς τοῦ ἐκλεκτοτέρου ἄρρενος πληθυσμοῦ τῆς Χώρας, τοῦ συγχρόνου τῶν σημερινῶν ἐνταῦθα εὐρισκομένων ὑπολειμμάτων. Περὶ τῆς μεταναστεύσεως ἀκριβῶς πραγματεύεται ἡ παροῦσα μελέτη.

* ALEX. KRİKOS: Emigration, Advantages, disadvantages, consequences.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ

Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἤρχισαν νὰ ἐμφανίζονται εἰς τὸν τύπον διάφοροι ὑπαι-
νιγμοὶ ὡς καὶ πληροφορίες περὶ ἡμιεπισήμων ἐν Ἀμερικῇ ἐνεργειῶν, ἐξ ὧν καθ-
ίσταται πρόδηλον ὅτι ἐπιδιώκεται ἡ δημιουργία εἰνοϊκῶν συνθηκῶν διὰ μίαν
νέαν ὁμαδικὴν μεταναστευτικὴν κίνησιν. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ μὲν εἰς τοὺς ἀπείρους
κατὰ τὰ ἄλλα ἀλλὰ καλῇ τῇ πίστει ἐνεργοῦντας, οὐδὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, οὔτε
καὶ δυνάμεθα νὰ παρεμποδίσωμεν τὴν ἀναγραφὴν τῶν πληροφοριῶν. Δυνάμεθα
ὁμως μετὰ βεβαιότητος νὰ τονίσωμεν, ὅτι αἱ ἐνεργεῖαι αὗται, ἂν κακῇ τῇ τύχῃ
ἤθελόν ποτε τελεσφορήσει, καὶ ἤθελε πραγματοποιηθῆ τὸ δι' αὐτῶν ἐπιδιωκόμε-
νον ἀποτέλεσμα, θὰ συνετέλουν τὰ μέγιστα εἰς μίαν κοινωνικὴν, οικονομικὴν καὶ
ἐθνικὴν κατάπτωσιν τῆς Χώρας, τὰς συνεπειὰς τῆς ὁποίας οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο
νὰ προβλέψῃ.

Διὰ τοῦτο, καὶ ὡς παλαιὸς μετανάστης, καὶ ὡς παρατηρητὴς, τόσον ἐν Ἀμε-
ρικῇ ὅσον καὶ ἐδῶ, τῶν συνεπειῶν τοῦ μεταναστευτικοῦ φαινομένου, θὰ προσ-
παθῆσω νὰ δώσω συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς προηγουμένης ὁμαδικῆς μεταναστευτι-
κῆς κινήσεως, ὡς καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς προκυψάντων διὰ τὴν Χώραν πλεονεκτημά-
των καὶ μειονεκτημάτων, ἵνα ἴδωμεν κατὰ πόσον μία ἐπανάληψις αὐτῆς θὰ ἦτο
πρὸς ὄφελος ἢ πρὸς ζημίαν τῆς χώρας καὶ πορευθῶμεν ἀναλόγως :

Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀμερικανικῶν στατιστικῶν, μετὰξὺ τῶν
ἐτῶν 1824 - 1884 μετηνάστευσαν εἰς Ἀμερικὴν ἐξ Ἑλλάδος 413 ἄτομα, ἀπὸ δὲ
τοῦ 1885 μέχρι τοῦ 1914, ἦτοι ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γενεᾶς, μετηνάστευ-
σαν ἐκ τῆς τότε Ἑλλάδος τῶν 2.700.000 κατοίκων, 311,115 ἐκ τῶν ὁποίων
οἱ 296,837 κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετησίαν 1900-1914. Καὶ συγκεκριμένως :

Πίναξ Α΄.

Χρονολογία	Μετανάσται	Χρονολογία	Μετανάσται
1885	172	1900	3.771
1886	104	1901	5.910
1887	313	1902	8.104
1888	782	1903	14.090
1889	158	1904	12.515
1890	524	1905	10.515
1891	1.105	1906	19.489
1892	615	1907	36.580
1893	1.131	1908	21.489

1894	1.351	1909	14.958
1895	605	1910	25.675
1896	2.175	1911	26.226
1897	571	1912	21.288
1898	2.339	1913	38.644
1899	2.333	1914	36.583
	<u>14.278</u>		<u>296.837</u>

Ἦτοι :

Κατὰ τὴν περίοδον 1885 - 1900	μετηγάστευσαν	14 278
» » » 1900 - 1914	»	<u>216.837</u>
Σύνολον (1885 - 1914)		311.115 *

Ἡ μετανάστευσις φυσικά, δὲν ἐσταμάτησε μετὰ τὸ 1914, καθ' ὅσον αἱ αὐταὶ στατιστικαὶ ἐμφανίζουσι 12.833 Ἑλληνας μετανάστας διὰ τὸ 1915, 27.536 διὰ τὸ 1916, 22.974 διὰ τὸ 1917, κ.ο.κ. Ἀλλὰ μετὰ τὸ 1914 εἰς τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς περιλαμβάνονται καὶ οἱ μετανάσται ἀπὸ τὰς Νέας Χώρας. Διὰ τοῦτο, καὶ δι' ἄλλους λόγους τοὺς ὁποίους θ' ἀναπτύξωμεν κατωτέρω, θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ὡς ἄνω περίοδον 1885 - 1914. Καὶ δὲν εἶναι μὲν ἐξηκριβωμένος ὁ ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς ἄλλας χώρας μεταναστευσάντων (Αἴγυπτον, Αὐστραλίαν, Καναδᾶν, Δυτικὰς Χώρας κλπ.), ἐπειδὴ ὅμως ἡ πρὸς τὰς χώρας ταύτας μεταναστευτικὴ κίνησις ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν μικρά, δυναμένη νὰ θεωρηθῆ ἀμελητέα, καὶ ἐπειδὴ ἔξ ἄλλου ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι μετηγάστευον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἦτο περιορισμένος, ὡς ἦτο περιορισμένος καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστροφόντων, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὅτι εἴμεθα πλήρως ἐντὸς τῆς πραγματικότητος, ἐὰν διὰ τὴν περίοδον 1885 - 1914 ἀναβιβάσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ἐκπατρισθέντων ἀρρένων εἰς 300.000, ἐκ τῶν ὁποίων, ὡς προείπομεν, αἱ 296.837 ἐντὸς τῆς τελευταίας 15ετίας, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1900 μέχρι τοῦ 1914.

Ὡς γνωστόν, οἱ μετανάσται τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνῆκον εἰς τὰς ἡλικίας μεταξὺ 10 καὶ 40 ἐτῶν, καὶ προήρχοντο κατὰ τὰ 75 - 80 % ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἰδίᾳ τῶν ὄρεινότερων καὶ ὄρεινῶν περιοχῶν τῆς Χώρας. Ἡ ἀναλογία τῶν ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀρρένων πληθυσμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀνερχομένου εἰς 1.400.000 περίπου, ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν 22 %, ἡ δὲ ἀναλογία τῶν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀντιστοίχων ἡλικιῶν τοῦ ὅλου ἀρρένων πληθυσμοῦ, ὑπολογιζομένων εἰς 900.000 περίπου ἀτόμων, ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν 33 % περίπου κατὰ μέσον ὄρον, μὲ μεγαλυτέραν φυσικὰ ἀναλογίαν ἀγροτῶν, ἀφοῦ καὶ ἡ μεγαλυτέρα ἀναλογία τῶν μεταναστῶν προήρχετο ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

* Αἱ ἑλληνικαὶ στατιστικαὶ διὰ τὴν ἄνω περίοδον ἐμφανίζουσι 355.924 ἄρρενας.

Λέον επίσης να τονισθῆ ὅπως ἰδιαίτερος τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τῆς μεταναστεύσεως, δὲν ἐξεπατρίσθησαν ἄτομα ἐκλεγόμενα τυχαίως διὰ λαχνοῦ, ἢ λαμβανόμενα μὲ τὴν σειράν ἄνευ διακρίσεως. Ἐκτὸς τοῦ γεγονότος ὅτι τότε, ὅπως καὶ τώρα, οἱ τολμηρότεροι ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀπεφάσιζον ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας νὰ ἐκπατρισθῶσιν, οἱ μεταναστεύοντες ἔδει συγχρόνως νὰ εἶναι ὠρισμένον ἡλικιῶν, ἀρτιμελεῖς, καὶ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς οἱ υἱέστεροι. Οὕτω, κατὰ κανόνα, ἐξεπατρίζοντο οἱ ἐκλεκτότεροι, συνεπεία δὲ τούτου ἐπῆλθεν εἰς τὴν Χώραν γενικῶς καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὴν ὑπαιθρον, μία λειψανδρία, ἀριθμητικῶς μὲν ἀπὸ τὰς ὀλίγας πού ἔχει νὰ ἀναφέρῃ ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία, ποιοτικῶς δὲ ἄνευ οὐδενὸς προηγουμένου.

Συντελουσῶν καὶ τῶν ἀπωλειῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστη ἡ Χώρα ἀπὸ τοὺς ἐπακολουθήσαντας πολέμους, ὡς καὶ τῶν μετακινήσεων τῶν ἱκανωτέρων καὶ εὐπορωτέρων πρὸς τὰ ἀστικά κέντρα, ἢ ἀραιώσεις τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ ἀνὰ τὴν ὑπαιθρον, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς ὄρεινότερας καὶ ὄρεινὰς περιοχάς, ἔφθασεν εἰς σημεῖον ἐπικίνδυνον καὶ δὴ μὲ σοβαρὰς συνεπειὰς καὶ διὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη. Διότι ὁ ἄρρην πληθυσμὸς μετὰ τὴν ἀφαίμαξιν, τὴν ὁποίαν ὑπέστη διὰ τοῦ ἐκπατρισμοῦ τῶν ἀχμαιοτέρων, δὲν κατώρθωσεν, οὔτε καὶ μέχρι σήμερον ἀκούη, νὰ ἐπανεύρῃ τὴν κανονικὴν του σύνθεσιν καὶ τροχίαν. Ἰδέαν δὲ περὶ τῆς ἐρημώσεως, ἢ ὁποία ἐπηκολούθησε καὶ τῆς συνεχιζομένης μέχρι σήμερον δημογραφικῆς κακοδαιμονίας τῆς ὑπαίθρου, δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἐκ τῆς μελέτης τῶν σχετικῶν παρατηρήσεών μας ἐπὶ ἑνὸς χωρίου τῆς ὄρεινῆς ὑπαίθρου, τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ ὁποίου παρακολουθοῦμεν μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ τὸ ὁποῖον οὐδὲ ὅπως ἀποτελεῖ δυσμενῆ ἑξαίρεσιν ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων χωρίων τῶν ἀναλόγων περιοχῶν.

Πίναξ Β'.

Στατιστικὴ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωρίου «Σουρούσι» (νῦν Κερασιά) τῆς Λωρίδος.

Ἔτος	Ἀριθμὸς οἰκογενειῶν	Σύνολον κατοίκων	Θήλεια	Ἄρρενα	Κατανομὴ πληθυσμοῦ		
					Ἐπὶ τόπου	Ξενιτευμένοι ἐντὸς τῆς Χώρας	Ἐκπατρισθέντες
1900	112	645	323	322	297	24	1
1914	113	594	304	290	208	20	62
1928	94	402	250	152	—	—	—
1942	76	340	240	100	—	—	—

Ἐξ ὄλων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων προκύπτει ὅτι διὰ τῆς μεταναστεύσεως καὶ τῆς μετακινήσεως τῶν ἱκανωτέρων πρὸς τὰ ἀστικά κέντρα, αἱ πόλεις ἀπερρόφησαν τὴν ὑπαιθρον καὶ ἡ Ἀμερικὴ τὴν Ἑλλάδα, οὕτω δὲ ἐπῆλθε διασάλευσις τῆς ἰσορροπίας τοῦ πληθυσμοῦ τόσον ἐπὶ τοῦ παραγωγικοῦ πεδίου, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμητικῆς, ποιοτικῆς καὶ βιολογικῆς. Ἦδη θὰ ἐξετάσωμεν κύρια τινὰ σημεῖα τῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῶν μειονεκτημάτων τῶν κινήσεων τούτων, ἵνα ἴδωμεν κατὰ πόσον θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ ἐπαναληφθοῦν τοιαύτης φύσεως πειράματα.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ

Αἱ ἐξ ἐλευθέρως πρωτοβουλίας ἢ καὶ αἱ ὑποχρεωτικαὶ μετακινήσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἀποτελοῦν ἓνα τῶν σπουδαιότερων παραγόντων διὰ τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ. Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες ἔχομεν πλουσίαν παράδοσιν ἐπὶ τοῦ θέματος, ὥστε τὸ φαινόμενον τοῦτο νὰ μὴ προξενῇ παρ' ἡμῖν καμμίαν αἴσθησιν. Παρεκινήθημεν ὅμως νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν προαναφερθεῖσαν μεταναστευτικὴν κίνησιν, διότι αὕτη προσθέτει νέα στοιχεῖα, ἐμφανῆ ἢ λανθάνοντα, σχεδὸν πρωτοφανῆ εἰς τὸ φαινόμενον τῶν μετακινήσεων τῶν λαῶν. Μεταξὺ τῶν στοιχείων τούτων προέχουσιν θέσιν κατέχει ἡ ἐκ τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως προκύψασα συνειδητὴ ἢ ἀσυνειδητὸς ροπὴ πρὸς ὑποκατάστασιν τοῦ διὰ τὰς βιοτικὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ οὐσιώδους παράγοντος τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς διὰ τῶν ἔξωθεν εἰσερχομένων ἐτοιμῶν χρημάτων, καὶ ἀφ' ἐτέρου τὸ εἶδος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ποιότης τῶν ἐκπατρισθέντων ἀτόμων ὡς καὶ ἡ διάρκεια τοῦ ἐκπατρισμοῦ αὐτῶν.

Κατὰ τὴν μελέτην τῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῶν μειονεκτημάτων τῆς τοιούτου εἴδους μεταναστευτικῆς κινήσεως, θὰ λάβωμεν ὡς βάσιν 100 μετανάστας ἡλικίας ἀπὸ 10 μέχρι 40 ἐτῶν, διαπεραιωθέντας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς — διότι καὶ σήμερον περὶ τῆς αὐτῆς Χώρας πρόκειται — ἐν οἰονδήποτε ἔτος μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1900 — 1905. Ὡς εἰκὸς ἡ γενικὴ κατάστασις ἔχει ἔκτοτε μεταβληθῆ κατὰ πολὺ. Διὰ τὸν μετανάστην ὅμως, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰς μεγαλύτερας ἀποδοχάς, αἱ ὁποῖαι ἄλλωστε συνοδεύονται, ὡς γνωστόν, καὶ ἀπὸ τὴν αὔξησιν τοῦ κόστους τῆς ζωῆς, ἡ κατάστασις παραμένει ἡ αὐτὴ, κατὰ πολλὰ δὲ ἐμφανίζεται μάλιστα σήμερον καὶ ὀλιγώτερον εὐνοϊκῆ, διότι αἱ τότε εὐκαιρίαι πρὸς ἀποκατάστασιν ἔχουν σήμερον σχεδὸν ἐκλείψει.

Ὅθεν ἐν οἰονδήποτε ἔτος μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1900 — 1905, οἱ ὡς ἄνω ἀντιπροσωπευτικῶς ληφθέντες 100 μετανάσται διαπεραιοῦνται εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐκεῖ ἀφίξεώς των, ἡ ἄγνοια τῆς γλώσσης τοὺς ἀναγκάζει νὰ ἐπιδοθοῦν, πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν, εἰς οἰουδήποτε εἶδους ἐργασίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἔχουν νωπὰς εἰς τὴν μνήμην των τὰς ἐδῶ στερήσεις, ὡς καὶ τὰς ὑποχρεώσεις των, διὰ χρέη, διὰ τὴν προίκισιν ἀδελφῶν, κλπ., ζοῦν μὲ αὐστηρὰν οἰκονομίαν, στεροῦνται πολλάκις καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων διὰ τὴν διατροφήν καὶ διαβίωσίν των, καὶ κατορθώνουν οὕτω νὰ ἀποταμιεύσουν μικρὸν ποσόν, κατὰ μέσον ὄρον 250 περίπου δολλάρια κατὰ κεφαλὴν, ἧτοι συνολικῶς, περὶ τὰς 25.000 δολλάρια.

Ἀπὸ τὸ δεύτερον ἔτος ἐκ τῶν 100 αὐτῶν μεταναστῶν, οἱ 50 ἐγκαταλείπουν τὰς μισθωτὰς καὶ ἡμερομισθίους σκληρὰς ἐργασίας καὶ τρέπονται πρὸς μικροεπιχειρήσεις, σπουδὰς ἢ ἄλλα ἐπαγγέλματα. Οὗτοι, ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης, δὲν δύνανται τίποτε νὰ προσφέρουν διὰ τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὁποῖον μετηνάστευσαν, δηλαδὴ διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀρωγὴν πρὸς τοὺς οἰκείους των, καὶ συνεπῶς διαγράφονται ὡς παράγοντες οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως αὐτῶν. Οἱ ἄλλοι 50 βελτιώνουν τὴν ἐργασίαν των καὶ τὴν θέσιν των καὶ συνεπῶς καὶ τὰς ἀποδοχὰς των, πλὴν ὅμως ἢ ἐκμάθησις ὀλίγων ἀγγλικῶν καὶ ὁ προσανατολισμὸς των πρὸς τὰς ἐκεῖ συνθήκας ζωῆς καὶ διαβιώσεως, ἀπορροφοῦν τὴν ἐπὶ πλέον διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἀποδοχῶν των τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ τρέχοντος ἔτους. Οὕτως, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ δυνατότης δημιουργίας ἀποθεμάτων περιορίζεται μόνον εἰς τοὺς τελευταίους τούτους 50, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ τούτων τὰ ἀποθέματα δὲν ὑπερβαίνουν τὰ τοῦ πρώτου ἔτους. Ἐπομένως κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἀποταμιεύονται καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν τελευταίων 50 μεταναστῶν ἀνὰ 250 περίπου δολλάρια κατὰ κεφαλὴν, ἧτοι συνολικῶς περὶ τὰς 12.500 δολλάρια.

Κατὰ τὸ τρίτον καὶ τέταρτον ἔτος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς, πόσοι ἐκ τῶν 100 μεταναστῶν εἶναι μισθωτοὶ καὶ ἡμερομισθιοὶ καὶ πόσοι ἐπιχειρηματῆαι καὶ ἐπαγγελματῆαι, διότι τώρα πλέον ἔχουν ὅλοι ἐκμάθει ὀλίγα ἀγγλικά, ἀρχίζουσι νὰ λησμονοῦν τὰς ἐδῶ στερήσεις, νὰ ἀπεχθάνωνται τὰς σκληρὰς ἐργασίας, νὰ ζητοῦν περισσοτέρας ἀπολαύσεις, οὕτω δέ, ἐκτὸς 10 ἕως 15, οἱ ὅποιοι παρέμειναν εἰς τὰς ἀρχικὰς των ἐργασίας, καὶ ἄλλων 10 ἕως 15, οἱ ὅποιοι ἐσταθεροποίησαν τὰς ἐπιχειρήσεις των, ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους 70 — 80 πολλοὶ ἐπιδίδονται εἰς ἐπιχειρήσεις μὲ τὰ ὀλίγα κεφάλαια, τὰ ὅποια ἔχουν ἀποταμιεύσει. Ἐκ τούτων ἄλλοι ἀποτυγχάνοντες εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἀρχικὰς ἐργασίας των, καὶ ἄλλοι τρέπονται εἰς ἄλλα. Γίνεται δηλαδὴ μία ζύμωσις ἐκ τῆς ὁποίας δὲν προσδοκῶνται μεγάλα ὑλικά πλεονεκτήματα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὰ δύο αὐτὰ ἔτη τὸ πρὸς οἰκονομικὴν ἀρωγὴν τῶν οἰκείων τῶν μεταναστῶν συγκεντρούμενον ποσόν δὲν ὑπερβαίνει τὸ τοῦ δευτέρου ἔτους ἧτοι καὶ πάλιν τὰς 12.000

περίπου δολλάρια, οὕτω δὲ τὸ συνολικὸν ποσὸν ἀνέρχεται διὰ τὰ τέσσαρα ταῦτα πρῶτα ἔτη εἰς 50.000 περίπου δολλάρια.

Ἀπὸ τοῦ πέμπτου ἔτους καὶ ἔξῃς ἡ ὁμάς τῶν 100 μεταναστῶν παρουσιάζει νέαν κοινωνικοοικονομικὴν σύνθεσιν. Ὁ παλαιὸς μετανάστης μεταμορφώνεται τώρα εἰς Ἑλληνο-Ἀμερικανόν, ὁ ὁποῖος, χωρὶς ἀκόμη νὰ ἔχη ἀποβάλει τὴν ἰδέαν, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀρχίζει, ὡς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν συμφερόντων καὶ τοῦ περιβάλλοντος, νὰ ἐνεργῇ συνειδητὰ ἢ καὶ ἀσυνειδητῶς πρὸς μίαν οἰανδήποτε μονιμοποίησιν τῆς ἐκεῖ ἀποκαταστάσεώς του.

Τοιοιτοτρόπως ἐκ τῶν 100 μεταναστῶν οἱ 50 περίπου, ἀδιαφόρως ἀπασχολήσεως, —ἐπιχειρηματίαι, μισθωτοί, ἐπαγγελματίαι κλπ.,— εὐρίσκονται εἰς καλὸν οἰκονομικὸν δρόμον, καί, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων τῆς ζωῆς ἑνὸς ἐκάστου, οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἀποκαθίστανται διὰ νὰ ἀποτελέσουν τὰς ἐκεῖ Ἑλληνο-Ἀμερικανικὰς κοινότητας. Ὅλα δὲ τὰ ἐμβάσματα γίνονται τώρα παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ ὑπὸ μορφήν ἐπενδύσεως κεφαλαίων, μετακινήσεως περιουσιῶν, κλπ., δηλαδὴ ὑπὸ τύπον περιουσιακῶν πράξεων ἐπὶ κεφαλαίων ἐφ' ὧν δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν, ὅπως δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ἰδιωτικῆς τῶν περιουσίας. Τὰ ἐμβάσματα τὰ ὅποια γίνονται τώρα ὑπὸ τύπον βοηθημάτων κλπ. εἶναι πλέον σποραδικά, γίνονται ἀπὸ ὀλίγα ἄτομα ἀλλὰ εἰς μεγαλύτερα ποσά, οὕτω δὲ ἐν τῷ συνόλῳ τῶν ἴσως νὰ διπλασιάζουν τὸ ἀνωτέρω ποσόν, ὅπερ τοιοιτοτρόπως ἀναβιβάζεται εἰς 100.000 δολλάρια.

Εὐλόγως ὅμως γεννᾶται τώρα τὸ ἐρώτημα, τὶ ἀπέγιναν οἱ ἄλλοι 50. Ἐδῶ εἶναι τὸ δράμα. Οὗτοι, ἀπλούστατα, ἔχουν οἰκονομικῶς ἀποθάνει. Οἱ 50 οὗτοι δὲν ἀποτελοῦν βεβαίως συγκεκριμένην ὁμάδα, διότι πολλάκις ἐκ τῆς κατηγορίας τῶν ἐνδεῶν πολλοὶ μεταπηδοῦν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν εὐπόρων καὶ τ'ἀνάπαλιν. Πρόκειται ὅμως πάντως περὶ ἑνὸς ποσοστοῦ 50% ἐπὶ τῶν ἀρχικῶς ληφθέντων 100 ἀντιπροσωπευτικῶν μεταναστῶν, οἱ ὅποιοι εἴτε διότι ἠτύχησαν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν, εἴτε διότι ἔπαθον ὑπερκόπωσιν, εἴτε διότι περιέπεσαν εἰς ἀσωτίαν (καὶ εἶναι αὐτονόητοι οἱ κίνδυνοι τῶν νέων τῶν εὐρισκομένων εἰς ἀστικά κέντρα), εἴτε διότι εἰργάζοντο τὸν ἕνα μῆνα διὰ νὰ διασκεδάσουν τὸν ἄλλον, εἴτε διότι, πολυπραγμονοῦντες, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ σταθεροποιηθοῦν εἰς μόνιμόν τινα ἀπασχολήσιν—ἀπωλέσθησαν τόσον διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅσον καὶ διὰ τὴν Ἀμερικὴν, οἰκονομικῶς καὶ ἠθικῶς, οὕτω δὲ ἡ Χώρα τοὺς ἐστερήθη, ἐνῶ ἦσαν ἐκ τῶν τολμηροτέρων καὶ εὐφρεστερῶν κατὰ κανόνα τέκνων τῆς, προσπορισθεῖσα, εἰς ἀντάλλαγμα, μόνον 100.000 δολλάρια περίπου, ὅσα ἀπέφερον εἰς αὐτὴν συνολικῶς, ὡς ἀνωτέρω ἔξεθέσαμεν, ὁ ἐκπατρισμός τῆς ἀρχικῆς ὁμάδος τῶν 100.

Καὶ τώρα ἂς εἴπωμεν ὀλίγα διὰ τοὺς ἐπανακάμψαντας. Οὗτοι προέρχονται

ἐκ τῆς κατηγορίας τῶν 50 εὐδοκιμησάντων, διότι, ὡς γνωστόν, οὐδείς ἀποφασίζει νὰ ἐπιστρέψῃ μὲ κενὸν βαλάντιον ἐξ Ἀμερικῆς. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς, διότι οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν κινοῦνται πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ, ἀναλόγως τῶν συμφερόντων καὶ τῶν προτιμήσεών των. Πάντως δὲν θέλομεν ἀποστητῆ τῆς πραγματικότητος, ἀν ὑπολογίσωμεν, ὅτι περὶ τοὺς 10 ἐξ αὐτῶν μὲ μικρὰς οἰκονομίας ἐπανέκαμψαν εἰς τὴν ὑπαιθρον, καὶ περὶ τοὺς 5, μὲ κεφάλαια κάπως μεγαλύτερα, ἐπανέκαμψαν εἰς τὰς πόλεις.

Ἐξ αὐτῶν πολλὰ ἴσως θὰ εἴχομεν νὰ κερδίσωμεν, ἀν οὗτοι ἠδύναντο νὰ διατηρήσουν καὶ ἤθελον νὰ μεταδώσουν εἰς τὸ περιβάλλον των μερικὰς ἔξεις καὶ συνηθείας, τὰς ὁποίας ἔζησαν καὶ ἀπέκτησαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἀλλ' οἱ μὲν πρῶτοι, οἱ ὁποῖοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ὑπαιθρον μὲ τὰ πτωχὰ βαλάντια, ἐπανῆλθον ἀμέσως εἰς τὰς τοπικὰς συνηθείας διαβιώσεως, οἱ δὲ περισσότερον ἐξελιγμένοι, μὲ τὰ πλουσιώτερα βαλάντια, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς πόλεις, δὲν ἐγκατέλειψαν μὲν τὴν κτηθεῖσαν ἀνωτέραν κοινωνικὴν μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προσαρμοσθοῦν καὶ πάλιν καὶ νὰ ἐπαναπροσανατολισθοῦν πρὸς τὸ περιβάλλον, οὕτω δὲ κατέστησαν στεῖροι ἀπὸ πάσης πλευρᾶς διὰ τὴν κοινωνίαν, πλὴν βεβαίως τῆς πλευρᾶς τῆς φιλεργίας καὶ τῆς ἠθικῆς εὐθιξίας, τὰς ὁποίας κατὰ τρόπον ὑποδειγματικὸν ἐξηκολούθησαν εἰς τὸν βίον των.

Αὐτὰ περίπου εἶναι τὰ ὀφέλη, τὰ ὁποῖα ἀπεκόμισεν ἡ Χώρα ἀπὸ τὴν ομάδα τῶν 100 ἐκπατρισθέντων, καί, ἐν ἀναλογίᾳ, καὶ ἀπὸ τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν 300.000. Ἦτοι ἀπὸ μὲν τῆς ὑλικῆς πλευρᾶς, κατὰ προσέγγισιν 300.000.000 δολλάρια, ἀναλογοῦντα εἰς 1.000 περίπου δολλάρια κατὰ κεφαλὴν, καὶ ἀκαθόριστά τινα ἄλλα ποσὰ ὑπὸ τύπον γενικωτέρων βοηθημάτων, ἀπὸ δὲ τῆς ἠθικῆς πλευρᾶς, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ὑπερηφάνειαν διὰ τὰς ἐν Ἀμερικῇ προόδους τῶν 35% ἐξ αὐτῶν καὶ διὰ τὴν ἀνάδειξιν των ὡς οἰκονομικῶν καὶ ἠθικῶν παραγόντων τῆς ἐκεῖ κοινωνίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ὑποδειγματικὴν φιλεργίαν τοῦ ἐξ αὐτῶν ἐπανακάμψαντος ποσοστοῦ τῶν 15%.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἐκπατρισθέντας κατὰ τὰ ἔτη 1900 — 1905. Θὰ ἦτο ὅμως παράλειψις ἀν δὲν ἐπραγματευόμεθα καὶ περὶ τῆς τύχης ἰσαριθμοῦ ομάδος, ἣτις ἐνδεχομένως θὰ ἀπεπειρᾶτο νὰ μεταναστεύσῃ ὅποτεδήποτε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1950 — 1955.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταναστεύσεως τῆς πρώτης ομάδος, ἦτοι ἀπὸ τῶν ἐτῶν 1900 — 1905, ἔχει παρέλθει ἡμισυς αἰὼν, καὶ τὰ πράγματα, ἔκτοτε, ἀπανταχοῦ μετεβλήθησαν. Οὕτως ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι μὲν δυνατὸν ἡ ἀναλογία τῶν ἀποκτωμένων χρημάτων ἐκ μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων νὰ παρέμεινεν ἐν Ἀμερικῇ σχεδὸν ἡ αὐτὴ, ὡς καθοριζομένη ἐκ τῶν ἐκάστοτε ἀναγκῶν τῆς ζωῆς, πλὴν

ὅμως ἡ δυναμικότης τῶν τοιοῦτοτρόπως πτωμένων χρημάτων, τὴν ὁποίαν ὁ μετανάστης περιμένει νὰ ἐκμεταλλευθῆ, ὑπέστη σοβαρὰν μείωσιν μέχρι σημείου, ὥστε νὰ ἀποβαίῃ ἡ μετανάστευσις διὰ μὲν τὸν μετανάστην ἐλάχιστα προσοδοφόρος, ἂν μὴ καὶ ἄκαρπος, διὰ δὲ τὴν ἐδῶ κοινωνίαν, ἣν ὁ μετανάστης ἐγκαταλείπει ἀπολύτως ἀνωφελής.

Ἐκ τῆς ἑκατοντάδος τῶν μεταναστῶν τῶν ἐτῶν 1900 — 1905, εἴτε οὗτοι ἐστρατολογήθησαν τρόπον τινά, ὡς συνέβαινε, εἴτε ἔφυγον ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, μέρος μὲν μετὰ τὴν ἀποβίβασίν των εἰς Ἀμερικὴν (διότι καὶ σήμερον περὶ αὐτῆς πρόκειται) κατηυθύνετο εἰς τὴν ὑπαιθρον διὰ νὰ ἐργασθῆ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ μεγάλου σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς χώρας, μέρος δὲ παρωχετεύετο πρὸς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα διὰ νὰ ἀπασχοληθῆ εἰς τὴν βιομηχανίαν, καὶ μέρος τέλος ἀπασχολεῖτο εἰς τὰς γνωστὰς ἀστικὰς ἐργασίας (ξενοδοχεῖα, ζαχαροπλαστεῖα, ὀπωροπωλεῖα κλπ.). Ὅπουδῆποτε ὅμως καὶ ἂν εὐρίσκοντο οἱ ἐν λόγῳ μετανάσται συνωστίζοντο εἰς περιορισμένους χώρους, ὅπου καὶ ἐσιτίζοντο καὶ ἐπλένοντο, κλπ. διαβιῶντες ἄνευ οὐδεμιᾶς ψυχαγωγίας, τὰ δὲ ἔξοδά των ὑπελόγιζον νὰ μὴ ὑπερβαίνουν τὰ 0,20—0,25 τοῦ δολλαρίου, ἐκ τοῦ 1,25 — 1,50 δολλαρίου ποῦ ἐλάμβανον τότε. Ἡ διαβίωσις των γενικῶς ἦτο ὄχι μόνον ἀνθυγιεινὴ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἐκεῖ στάθμην τῆς ζωῆς, ὅλαι δὲ αἱ οἰκονομίαι των, ἦτοι 200 — 250 δολλάρια κατ' ἔτος, ἦσαν προῖον μεγάλων στερήσεων.

Ἡ ἑκατοντὰς τῶν μεταναστῶν τῶν ἐτῶν 1950 — 1955 (ἂν κακῇ τῇ τύχῃ ἤθελε πραγματοποιηθῆ ἡ νεωτέρα αὕτη μετανάστευσις) περισσότερον ἐγγράμματος καὶ ἐξειλιγμένη ἀπὸ τὴν προηγουμένην, θὰ περιορισθῆ εἰς τὰ ἀστικὰ κέντρα. Οἱ νέοι οὗτοι μετανάσται θὰ προσκολληθοῦν εἰς συγγενεῖς καὶ γνωστούς, ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν δὲν ἔχουν, θὰ παραληφθοῦν (ὅπως μᾶς λέγουν τοῦλάχιστον) ἀπὸ διάφορα σωματεῖα διὰ νὰ κατανεμηθοῦν εἰς διαφόρους πόλεις, ἀποκλειομένης φυσικὰ τῆς ὑπαιθροῦ ἐργασίας τοῦ τσαπιοῦ καὶ τοῦ φτυαριοῦ. Εἰς τὰς πόλεις ταύτας θὰ προσληφθοῦν κατὰ μεγάλην ἀναλογίαν, πάντοτε μὲ τὸ ἀζημίωτον τοῦ ἐργοδότη, ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας ἐπιχειρηματίας, θὰ εἶναι δὲ ὑποχρεωμένοι, ἐλλείψει τῆς δυνατότητος ἐξευρέσεως ἰδίου ἐπαγγέλματος, νὰ παραμείνουν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ μακρόν, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἄλλοτε εὐκόλως προσιτὰ πλανόδια ἐπαγγέλματα ἔχουν διοργανωθῆ εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀξιοπρέπεια τῶν σημερινῶν τούτων μεταναστῶν καὶ ὁ σεβασμὸς των πρὸς τὸ γόητρον τοῦ ἐκεῖ ἑλληνισμοῦ καὶ γενικῶς τοῦ ἔθνους των, δὲν ἐπιτρέπουν πλέον εἰς αὐτοὺς νὰ γυρίζουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ τὰ καλάθια εἰς τὰ χέρια καταδιωκόμενοι ἀπὸ τοὺς ἀστυφύλακας, ὅπως συνέβαιναν εἰς παλαιότερους καιροὺς.

Ἀναγκαστικῶς λοιπόν, εἴτε εἰς τοὺς ἐκεῖ ὁμογενεῖς προσκολληθοῦν, εἴτε ἀργότερον, ὅταν μάθουν τὴν γλῶσσαν, προσλήφθοῦν ἀπὸ ξένους, οἱ σημερινοὶ μετανάσται θὰ μείνουν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ πολὺ ὡς μισθωτοὶ καὶ ἡμερομίσθιοι, αἱ δὲ οἰκονομίαι των, ὅσον καὶ ἂν ἔχουν ἀυξηθῆ ἔν τῷ μεταξὺ οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια, δὲν θὰ εἶναι ποτὲ δυνατόν, εἰς ὁμαλὰς περιστάσεις νὰ εἶναι μεγαλύτεραι τῶν οἰκονομιῶν τῶν παλαιῶν μεταναστῶν, διότι τώρα πλέον καὶ τὴν ὑγείαν μας ἐμάθομεν νὰ προφυλάττωμεν καὶ τὴν ζωὴν ἐμάθομεν νὰ ἀπολαμβάνωμεν, καὶ διὰ τὸ μέλλον δὲν ἔχομεν πλέον τὸ ἔντονον ἐκεῖνο ἀποταμιευτικὸν πνεῦμα τῶν παλαιότερων ἀνδρῶν. Ἴσως βέβαια ἐκ τῶν σημερινῶν μεταναστῶν πολλοὶ νὰ ἐπιδιώξουν νὰ παρακολουθήσουν σπουδὰς, νὰ ἐκμάθουν ἐπαγγέλματα, κλπ., οὕτω δὲ αὐτοὶ νὰ ὠφεληθοῦν ἀτομικῶς. Διὰ τὸ γενικὸν ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀναμένεται ἀποταμίευσις πέραν τῶν 200 — 250 δολλαρίων ἐτησίως, αὕτη δέ, καὶ ἂν ἀκόμη συνεχισθῆ ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη, δὲν θὰ ἀποδώσῃ περισσότερα τῶν 1000 δολλαρίων κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο κατ' ἄτομον.

Ἦδη καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶναι εἰς τὴν φύσιν τοῦ Ἑλλήνου, ἰδίως ὅταν εὐρίσκεται εἰς ξένας χώρας, νὰ παραμένῃ ἐφ' ὄρου ζωῆς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ ἐργοδότη, ἃς ἴδωμεν πῶς θὰ δυνηθοῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰς οἰκονομίας των ταύτας οἱ νέοι μετανάσται.

Εἴτε 1000 δολλάρια κατορθώσῃ νὰ ἀποταμιεύσῃ ἕκαστος τούτων, εἴτε τὰ διπλάσια, εἴτε καὶ τὰ τριπλάσια ἀκόμη, ἡ θέσις τῆς ὁμάδος ταύτης θὰ εἶναι ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀπελπιστικῶς μειονεκτικωτέρα τῆς ὁμάδος τοῦ 1905, λόγῳ τῆς κατὰ πολὺ ἠλαττωμένης δυναμικότητος τῶν ἀποταμιευθέντων χρημάτων. Μετὰ τρία, τέσσαρα, ἢ τὸ πολὺ, πέντε ἔτη, τὰ 95 % τῶν νέων μεταναστῶν θὰ εὐρεθοῦν εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀκριβῶς εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὴν πατρίδα των καὶ μάλιστα μὲ μειωμένας τὰς ἐλπίδας των νὰ ἐπιπλεύσουν εἰς τὸν Νέον Κόσμον ἔστω καὶ ὅσον θὰ ἦτο δυνατόν ἐδῶ. Καὶ ἰδοὺ διατί.

Ἐὰν ὅλα πᾶνε καλά, ὁ νέος μετανάστης, μετὰ τὴν πάροδον τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν, εἴτε διότι θὰ κουρασθῆ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν ζυγόν, εἴτε διότι θὰ ἀντιληφθῆ, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λαμβάνῃ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ ζῆ, εἴτε διότι, ὡς εἶναι φυσικόν, θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ ἀποκαταθῆ ἢ νὰ θέσῃ τὰς πρώτας βάσεις δι' ἓν εὐρύτερον μέλλον, θὰ προσπαθήσῃ, μὲ τὴν πείραν, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχη ἀποκομίσει νὰ ἀξιοποιήσῃ τὰ κεφάλαιά του. Ὁ καιρὸς ὅμως τῶν πλανοδίων ἐπιχειρήσεων μὲ τὰ ὀλίγα κεφάλαια παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτί, τὸ δὲ καθεστῶς τῆς 18ώρου ἐργασίας καὶ τῆς κτηνώδους ζωῆς τῶν πρώτων μεταναστῶν, ὅπερ ἔθεσε τὰ θεμέλια ὅλων τῶν μεγάλων ἐν Ἀμερικῇ σημερινῶν ἐλληνικῶν ἐπιχειρήσεων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπανέλθῃ, διότι δὲν εἶναι

πλέον δυνατόν νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἐργάζωνται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἄνθρωποι ποὺ ἐσυνήθισαν — τόσον ἐδῶ, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν ἐκεῖ παραμονὴν των — νὰ ζοῦν ἀνθρωπινά, καὶ δὴ ποὺ ἐσυνήθισαν νὰ περιμένουν κάτι περισσότερον ἀπὸ ὅσα προσφέρουν, ἢ καὶ νὰ περιμένουν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐκ μέρους των προσφορᾶς. Ἄν δὲ ὁ σημερινὸς μετανάστης θελήσῃ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς μόνιμόν τινα μικροεπιχειρήσιν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἀνάπτυξίν του καὶ τὴν ἀξιοπρέπειάν του, αὕτη θὰ εἶναι καταδικασμένη εἰς ἀποτυχίαν λόγῳ τοῦ συναγωνισμοῦ καὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ του πρὸς ἄλλους, οἱ ὅποιοι διευθύνουν πολλὰς δεκάδας παρομοίων ἐπιχειρήσεων, ὁπότε ἡ ἀποτυχία της θὰ συνεπιφέρῃ καὶ τὴν ἰδικήν του ἀφάνειαν.

Ἄλλ' ἡ μείωσις τῆς δυναμικότητος τῶν ἀποταμιευθέντων ὑφ' ἑνὸς ἐκάστου κεφαλαίου τῶν 1.000 ἢ καὶ τῶν 2.000 ἢ καὶ τῶν 3.000 δολλαρίων δὲν εἶναι ὀλιγώτερον αἰσθητὴ καὶ εἰς τὴν χώραν τὴν ὁποίαν ἐγκαταλείπουν. Τὰ 1908 ἠγόρασε συγγενῆς μου ἀντὶ 1.000 δολλαρίων (1.050 διὰ τὴν ἀκρίβειαν) 75 στρέμματα ποτιστικὰ χωράφια εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μόρνου. Σήμερον ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τούτου, μετὰ βίας θὰ κατώρθωνε νὰ ἀγοράσῃ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν 5 μόνον στρέμματα. Οὔτε δὲ καὶ εἰς τὰς ἀστικὰς ἐπιχειρήσεις τοιαῦτα ποσὰ εἶναι πλέον ὑπολογίσιμα, ἀφοῦ βλέπομεν ὅτι ἀνάλογα ποσὰ πληρώνονται διὰ τὸν «ἄερα» μόνον ἑνὸς συνοικιακοῦ ἀποκέντρου μικρομαγαζιοῦ, καὶ ἀναλόγως βεβαίως δι' ἄλλας μεγαλύτερας ἐπιχειρήσεις.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δυνατόν νὰ σχηματίσῃ τις τὴν ἰδέαν, ὅτι προπαγανδίζω ἐναντίον τῆς μεταναστεύσεως. Τοῦτο δὲ ἀφίσταται τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ προτιμῶ νὰ προπαγανδίζω τὰ γεγονότα. Τοιαῦτα δὲ γεγονότα ἔχομεν ἤδη ἀναφέρει πολλά, εἶναι ὅμως ἀτελεύτητα, ἂν ἤθελε κανεὶς νὰ ἐπεκταθῇ εἰς εὐρύτεραν κλίμακα. Καὶ ἰδοὺ ἐν ἀκρόμῃ ἀπὸ τὰ πλέον ζωντανά: Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1902 — 1914 ἀπεδήμησαν ἀπὸ τὸ χωρίον μου 63 ἄρρενες (οὐδὲν θῆλυ), ἡλικίας ἀπὸ 10 μέχρι 42 ἐτῶν. Ἐξ αὐτῶν, μόνον 4 διακρίνομεν σήμερον ἐπιτυχόντας σχετικὴν οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν. Τῶν ἄλλων ἡ ζωὴ, φυσικὴ καὶ οἰκονομικὴ, ἐθυσιάσθη, χάριν μιᾶς μικρᾶς ἀποδόσεως τῶν 3 — 5 πρώτων ἐτῶν τῆς ἐκεῖ ἐγκαταστάσεώς των. Φρονῶ, ὅτι ἂν ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἐφύτευεν ἀνὰ 50 καρύδια ἢ 50 κάστανά ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ ἐδιδάσκετο πῶς νὰ περιποιηθῆται τὰ δένδρα, ἐργαζόμενος κατὰ τὸ ἥμισυ σκληρῶς ἀπὸ ὅ,τι εἰργάσθημεν τότε ἐν Ἀμερικῇ, θὰ εἴμεθα, ὡς σύνολον, εἰς ἀφαντάστως καλυτέραν μοῖραν.

Δυστυχῶς, εἴμεθα τότε, ὅπως εἴμεθα καὶ σήμερον, ἀπαρασκευάστοι διὰ νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν γῆν καὶ νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν τοὺς καρποὺς αὐτῆς. Οἱ νέοι μας, ἐλλείπει τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ζωῆς εἰς τὴν πρᾶξιν, ἂν μὲν ἔχουν πιθανότητάς τινας νὰ ἀποκτήσουν κανὲν δίπλωμα, ἔχει καλῶς.

ἄλλως προτιμοῦν νὰ ἐκσφενδονισθοῦν εἰς τὸ κενόν, μὴ τυχόν εὔρουν καὶ αὐτοὶ μίαν καλὴν τύχην, ἀδιαφοροῦντες ἂν αἱ πιθανότητες εἶναι εἰς ἀναλογίαν 1 πρὸς 10 ἢ καὶ πρὸς 15. Τοῦτο ὅμως διὰ τὴν χώραν εἶναι αὐτόχρημα καταστροφὴ, διότι δὲν πρόκειται περὶ ἀποδημίας ἑνὸς πληθυσμοῦ ἀπὸ μίαν συγκεκριμένην συνοικίαν ἢ μίαν ὠρισμένην ἐπαρχίαν, ἀλλὰ περὶ σταχυολογήσεως ἐξ ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας, τῆς ζύμης αὐτοῦ, ἢ ἀπουσία τῆς ὁποίας δικαιολογεῖται μὲν βεβαίως μέχρις ἑνὸς ποσοστοῦ διὰ λόγους ἐπιστημονικούς, ἐμπορικούς ἢ ἄλλους γενικωτέρας ἀνταλλαγῆς ἀντιλήψεων μεταξὺ τῶν λαῶν, δὲν δικαιολογεῖται ὅμως προκειμένου περὶ ἐξευρέσεως βιοποριστικῆς ἐργασίας, ἢ ὁποία ἀποκλείει τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπιστροφὴν τοῦ μετανάστου ὑπὸ οἰασδῆποτε κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς συνθήκας καὶ ἂν εὐρεθῆ.

Διὰ πάντα ταῦτα φρονοῦμεν, ὅτι ὄχι μόνον ὁ ἐκπαιτισμὸς τὸν ὁποῖον ἄλλοι λαοὶ ἀποφεύγουν, καίτοι ἔχουν τὴν ἐλευθερίαν, ὡς π. χ. οἱ Ἕλληες κ. ἄ., νὰ μεταβοῦν ὁπουδῆποτε, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ διαδόσεις περὶ μεταναστεύσεως πρέπει νὰ ἀποφεύγωνται, διότι κρατοῦν τοὺς νέους εἰς κατάστασιν ἀναμονῆς καὶ τοὺς παρακινοῦν νὰ ἀποφεύγουν κάθε σοβαρὴν ἀπασχόλησιν.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΔΑΙ

Τὸ κύριον καὶ οὐσιῶδες μειονέκτημα τὸ προκύψαν ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν 300,000 ἀρρέων, ἐξ ὧν οἱ 296.837 ἀπεδήμησαν κατὰ τὴν 15ετίαν 1900—1914, εἶναι ἡ φυσιολογικὴ καὶ δημογραφικὴ διατάραξις τῆς συνθέσεως τοῦ μικροῦ τότε πληθυσμοῦ τῆς Χώρας.

Ὡς γνωστὸν ἡ φυσιολογικὴ σύνθεσις τῶν πληθυσμῶν κατὰ τὸ παρὸν στάδιον τοῦ ἐξειλιγμένου κόσμου, παρουσιάζει ἰσοριθμίαν περίπου μεταξὺ τῶν φύλων, ποσοστὸν δὲ καθ' ἡλικίας ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ πληθυσμοῦ 34% διὰ τὰς ἡλικίας μέχρι τοῦ 18ου ἔτους, 49% διὰ τὰς ἡλικίας ἀπὸ τοῦ 18ου μέχρι τοῦ 55ου ἔτους, καὶ 17% διὰ τὰς ἡλικίας ἀπὸ τοῦ 55ου ἔτους καὶ ἄνω. Εἰς χώρας δὲ ὡς ἡ Ἑλλάς, τὰ 70—75% τοῦ πληθυσμοῦ πρέπει νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὰς παραγωγικὰς ἐργασίας τῆς ὑπαίθρου.

Αἱ ἀναλογίαι ὅμως αὗται διαταράχθησαν. Μετὰ τὴν μετανάστευσιν τὸ ἔτοιμον χρῆμα, ὡς εἶδομεν, διηκόλυνε τὰς εἰσπράξεις τῶν τοκογλύφων καὶ τῶν ἐμπόρων, ὡς καὶ τὴν ἐκποίησην τῶν ἀκινήτων περιουσιῶν. Τὰ δὲ πλεονάσματα τῶν ἐμβασμάτων, κτλ., ὑπέκρινθησαν καὶ τὴν μετακίνησιν πολλῶν πρὸς τὰ ἀστικά κέντρα, ἐξωγοήθησαν δηλαδὴ εἰς μεγάλον βαθμὸν τὴν ἀστυφίαν καὶ τοιουτοτρόπως ἡ διατάραξις τῆς ἰσορροπίας ἐπεδεινώθη.

Ούτως ἡ ὑπαιθρος καὶ ἰδίᾳ τῶν ὀρεινότερων καὶ ὀρεινῶν περιοχῶν ἐκ τῆς ὁποίας ἀναμένεται ἡ οἰκονομικὴ βιολογικὴ καὶ ἠθικὴ ἀναζωογόνησις τοῦ συνόλου, κατέληξε, λόγῳ τῆς μεγαλυτέρας συνεισφορᾶς τῆς εἰς ἀναλογίαν μεταναστῶν καὶ λόγῳ τῆς ἀστυφιλίας, νὰ ἀπολέσῃ ποσοτικῶς μὲν τὰ 50% τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ τῆς τῶν ἡλικιῶν 10—40 ἐτῶν, ποιοτικῶς δὲ ἔτι μεγαλυτέραν ἀναλογίαν καθ' ὅσον οἱ ἀπομακρυνθέντες ἦσαν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς οἱ ὑγιέστεροι.

Ἦδη ἄς ἐξετάσωμεν συνοπτικῶς μερικὰς ἐκ τῶν συνεπειῶν.

Συνέπειαι ἐπὶ τῆς παραγωγῆς

Ἡ ἐπικρατοῦσα τότε ἀντίληψις περὶ μεταναστεύσεως, τὴν ὁποίαν εἶχον δυστυχῶς καὶ οἱ μεγαλύτεροι ἄνδρες τῆς Ἑλλάδος, ἦτο ὅτι αὕτη εἶναι κατ' οὐσίαν ἓνα προσωρινὸν ταξιδάκι, ἀποβλέπον εἰς τὸ νὰ πραγματοποιήσῃ ὁ μετανάστης ὀλίγα κέρδη καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ἐπιστρέψῃ. Τὸ ἀντίθετον ὅμως συνέβη. Τὸ προσωρινὸν αὐτὸ ταξιδάκι ἔγινε διὰ τὰ 90% τῶν μεταναστῶν παντοεινὴ ἀποδημία, εἶχε δὲ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παροδικὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς τῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ ἀγαθῶν, μὲ ἀγαθὰ ξένων χωρῶν, τὰ ὁποῖα ὁ πληθυσμὸς ἤρχισε νὰ προμηθεύεται διὰ τοῦ ἐτοιμοῦ χρήματος τοῦ προερχομένου ἐκ τῆς διαθέσεως τῆς ἐργασίας ἡμῶν εἰς ξένους τόπους.

Ὡς εἶδομεν ὅμως ἡ ἀποδοτικότης ἐκάστου μετανάστου διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας του δὲν ὑπερέβη κατὰ μέσον ὄρον τὰ τρία ἔτη. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῶν «παχειῶν ἀγελάδων» μεταξὺ 1905 καὶ 1920 ἐφαίνετο, ὅτι τὸ ἰδιωτικὸν τοῦλάχιστον οἰκονομικὸν πρόβλημα εἶχε λυθῆ. Ἐγὼ ὁ ἴδιος, τὸ ἰδιωτικὸν τοῦλάχιστον οἰκονομικὸν πρόβλημα εἶχε λυθῆ. Ἐγὼ ὁ ἴδιος, τὸ 1919, ἀντήλλαξα δολλάρια πρὸς δραχ. 4,85 ἀντὶ τῶν δραχ. 5,10 τῆς ἰσοτιμίας καὶ μάλιστα, ὅτε προσέφερα χρυσὸν ἐζητήθη καὶ σχετικὴ ἔκπτωσις πρὸς κάλυψιν τῶν κομίστρων διὰ τὴν μεταφορὰν αὐτοῦ εἰς Ἀμερικὴν. Δυστυχῶς ὅμως ἡ διὰ τὰς ἰδιωτικὰς ἀνάγκας ἔξωθεν βοήθεια ἐσταμάτησεν,—ὅπως θὰ σταματήσῃ καὶ ἡ σημερινή—οὕτω δὲ καὶ τὸ ἔτοιμον χρήμα ἔλειψε καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔλειψαν ἀπὸ τὴν Χώραν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐκτὸς τῆς ἀπωλείας τῆς ἀτομικῆς συμβολῆς τῶν μεταναστῶν εἰς τὴν παραγωγὴν συνέβη καὶ ἕτερον κακόν. Τὸ ἔτοιμον χρήμα ἤρχισε νὰ προλειπίη τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἀστυφιλίαν· ἐπίσης διηκόλυνε τοῦτο τὰς εἰσπράξεις τῶν τοκογλύφων καὶ τῶν ἐμπόρων, τὴν ἀνάμοστον πρὸς τὸ περιβάλλον πολυτέλειαν, τὰς ἀγόνους σπουδὰς, κ.τ.λ., καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔξ ὧσιν ἀπέμειναν εἰς τὴν Χώραν, ὅσοι μὲν εἶχον τὰ μέσα ἐτρέποντο πρὸς τὰ ἀστικά κέντρα, ὅσοι δὲ ἐστεροῦντο τῶν μέσων διετέλουν ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐξευρέσεως αὐτῶν, διότι ἐν-

τρέποντο πλέον νὰ μένουν εἰς τὸν τόπον των, ἐνῶ οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι των ἐκέρδιζαν τόσα χρήματα εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ ἐν τῷ μεταξύ εἶχον χάσει κάθε ὄρεξιν διὰ παραγωγικὴν ἐργασίαν. Ἄμεσον λοιπὸν ἐπακόλουθον τῆς ὁμαδικῆς τότε μεταναστεύσεως ὑπῆρξεν, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ ἀστυφιλία, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ μείωσις τῆς παραγωγῆς εἰς ὅλας τὰς ὀρεινοτέρας καὶ ὀρεινὰς περιοχάς.

Τοῦτο τοῦλάχιστον διαπιστοῦται ἀπὸ τὴν δημογραφικὴν ἐξέλιξιν τοῦ προαναφερθέντος χωρίου, τὸ ὁποῖον, ἐνῶ τὸ 1900 διέτρεφε διὰ τῶν ἰδίων του πόρων καὶ μόνον 600 κατοίκους, τὸ 1928, ὅποτε εἶχε καὶ τὴν βοήθειαν ὀλίγων ἐμβασμάτων, δὲν ἠδύνατο νὰ διαθρέψῃ οὔτε 428, καὶ ὅπου τὸ 1942, διὰ νὰ συμπληρωθοῦν 350 δελτία διανομῆς τροφίμων, παρέστη ἀνάγκη νὰ καταγραφοῦν ὡς ζῶντες καὶ μερικοὶ εὐρισκόμενοι εἰς τὸν Ἄδην.

Τὰ ἀνωτέρω μᾶς ἐξηγοῦν τὰ κύρια αἷτια τῆς ἀντιστροφῆς τῶν ἀναλογιῶν μεταξὺ ἀστῶν καὶ ἀγροτῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς μειώσεως τῆς παραγωγῆς. Ὅταν δὲ λέγομεν παραγωγὴν, δὲν πρέπει σημειωτέον νὰ ἐννοοῦμεν τὴν παραγωγὴν μόνον τῶν δημητριακῶν, ἡ ὁποία, λόγῳ τῆς μηχανικῆς καλλιέργειας, δυνατὸν νὰ ἔμεινεν ἡ αὐτὴ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπολογίζωμεν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ἡ ὁποία πρῶτη ἐθυσιάσθη διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν μετανάστευσιν οἰκονομικῶν μέσων, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν δενδροκομίαν, τὴν χειροτεχνίαν, καὶ ἄλλους παραγωγικοὺς κλάδους.

Πάντα ταῦτα ἀφήνουν νὰ νοηθῇ, ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη τὸ πρόβλημα τῆς μεταναστεύσεως ἐκρίνετο στενῶς ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς καὶ μόνον πλευρᾶς, τὰ 300 ἑκατομμύρια δολλάρια, τὰ ὁποῖα εἰσέρρευσαν ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν Χώραν, οὐδόλως ἀντισταθμίζουσι τὰς ζημίας ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς ἀτομικῆς ἀποδόσεως τῶν μεταναστῶν. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐρήμωσις τῆς Χώρας ἐκ τοῦ ἐκπατρισμοῦ τῶν ἐκλεκτοτέρων αὐτῆς τέκνων εἶχε καὶ ἄλλας συνεπείας, αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ ἀντισταθμισθῶσιν ἀπὸ ὑλικά ὀφέλη, οἷοσδήποτε καὶ ἂν ἦτο ὁ ὄγκος αὐτῶν.

Συνέπειαι ἐπὶ τῆς ἠθικῆς

Ὅμιλοῦντες περὶ ἠθικῆς, ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν γενικωτέραν ποιοτικὴν ιδιότητα τοῦ ἀτόμου, δηλαδὴ τὸν ὑγιᾶ χαρακτῆρα, καὶ οὐχὶ τὴν περιορισμένην ἔννοιαν τῆς λέξεως. Ὁ ὑγιῆς χαρακτῆρ ὅμως τοῦ ἀτόμου, τὸ σύνολον τουτέστι τῶν πνευματικῶν καὶ ψυχικῶν του εὐγενῶν ἐκδηλώσεων εἶναι ἐν ἄνθος, τὸ ὁποῖον θάλλει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς σωματικῆς εὐεξίας. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐκ τοῦ συνόλου τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ τῆς Χώρας ἀπεχωρίσθη, ὡς εἶδομεν, μεγάλη ἀναλογία τῶν βιολογικῶς ἀκμαιοτέρων, ἡ ἀναλογία τῆς μειώσεως τοῦ ἠθικοῦ σθένους ἐκ τοῦ γεγονόνος τούτου ἀνέροχεται εἰς ἐπίπεδα πολὺ ὑψηλότερα. Συνέβη δηλαδὴ ὅτι

συμβαίνει εις μίαν ομάδα πολεμιστῶν, ὅταν κατὰ σύμπτωσιν πέσουν ὀλίγα ἀπὸ τὰ καλύτερα παλληκάρια.

Καὶ ἂν μὲν αἱ συνθῆκαι ἦσαν ὁμαλαί, ἢ ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραγόντων προκύπτουσα κατάστασις θὰ ἔμενεν ἀπαρατήρητος, μὲ ἄγνωστα μελλοντικὰ ἀποτελέσματα. Τὰ πράγματα ὅμως δὲν εἶχον οὕτω. Ἡ μικρὰ Ἑλλάς τῶν 2.700.000 κατοίκων ἐκαλεῖτο συντόμως καὶ ἀσχέτως τῆς ἐξελίξεως καὶ τῶν προόδων τῆς μετὰ τὴν μακρὰν δουλείαν, νὰ συσπειρώσῃ περὶ αὐτὴν καὶ νὰ καθοδηγήσῃ τοὺς πληθυσμοὺς νέων ἀπελευθερωθεισῶν περιοχῶν, ὡς καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ἐγκατασταθέντας ἐνταῦθα ὁμοεθνεῖς καὶ ξένους. Διότι, πλὴν τῶν ἄλλων εἰς τὸν πληθυσμὸν ἀκριβῶς τῆς μικρᾶς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ἀνῆκεν ἡ πρωτοβουλία εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα· αὐτὸς κατεῖχε τὰς κλείδας τῆς διοικητικῆς μηχανῆς, καὶ εἰς ἐκείνου τὰς χεῖρας εὐρίσκετο ὁλόκληρος ὁ σκελετὸς τῆς ἀναμορφωτικῆς δράσεως. Ὁ μικρὸς δηλαδὴ πληθυσμὸς τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος εὐρέθη ἐπιφορτισμένος μὲ ἕργον βαρῦ. Ἄλλ' εἶναι δυνατὸν ὁ χωλὸς νὰ τρέξῃ τὸν Μαραθῶνιον;

Καὶ πράγματι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς κυρίως Ἑλλάδος πάσχει σήμερον ἀπὸ κακοήθη ἀριθμητικὴν καὶ ποιητικὴν λειψανδρίαν τῆς ὠρίμου ἡλικίας, καὶ δὴ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν περὶ τὰ κοινὰ ἀσχολουμένων. Ἐκ τῶν ἀπομεινάντων ἐνταῦθα ὑγιῶν στοιχείων, ἔπρεπε νὰ καλυφθοῦν αἱ ἀνάγκαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας, διὰ τὴν βιομηχανίαν, διὰ τὸ ἐμπόριον, καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἐπικαίρους θέσεις, αἱ ὁποῖαι προσεῖλκυον τοὺς ἰκανωτέρους ὡς ὁ μαγνήτης καὶ τοιουτοτρόπως, διὰ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν ἀπὸ γενικωτέρας ἀπόψεως, ἔμειναν κατὰ μεγάλην ἀναλογίαν οἱ ἀνικανώτεροι, ὥστε ἡ φωνὴ ὀλίγων ἰκανῶν νὰ μὴ εὐρίσκη ἀπήχησιν, οὐδὲ αἱ ἐνέργειαι τῶν βάσιν συνεργασίας. Ὡς ἐκ τούτου, ὄχι μόνον τὴν συσπειρώσιν περὶ τὸν παλαιὸν ἑλληνικὸν πυρῆνα καὶ τὴν καθοδήγησιν τῶν νεωτέρων πληθυσμῶν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐπιτύχωμεν, δι' ὧν πολλὰ δεινὰ θὰ ἀπεφεύγοντο, διότι, ἂν ἡ Χώρα ἦτο ἐπληρωμένη, ὅπως κατὰ τὸ 1900, οὔτε τὰ διάφορα κινήματα θὰ ἐξεδηλοῦντο, οὔτε αἱ ἀνατρεπτικαὶ ἰδέαι θὰ ἠδύνατο νὰ μεταφυτευθοῦν παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, διὰ τῆς παρελεύσεως τῶν παλαιότερων ὑγιῶν στοιχείων, κατεπέσαμεν γενικῶς εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἔλθουν ξένοι νὰ μᾶς ἀποτελματώσουν καὶ νὰ ἴδωμεν ἂν καὶ δι' αὐτῶν θὰ ἐπιτευχθῇ οὐσιαστικὸν ἀποτέλεσμα, διότι καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι εἶναι, μὲ ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας, καὶ εὐρίσκονται ἐν μέσῳ πνιγροῦ καὶ πλήρους πειρασμῶν περιβάλλοντος.

Ἡ ἄσοβοῦσα ἀνικανότης τῆς ὠρίμου ἡλικίας ἐδημιούργησε μεταξὺ τῶν ἄλλων παρ' ἡμῖν καὶ μίαν νοοτροπίαν εἰς τὸν ρυθμὸν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς αὐτόχρονα διεστραμμένην, ἣτις, λόγῳ τῆς μεταδοτικότητός της, ἐπηρέασεν ὅλα τὰ

κοινωνικά στρώματα. Καί τοιουτοτρόπως, ἐκτὸς τῶν παρασίτων, ἄτινα ἀπομυζοῦν διὰ καταχρήσεων τὸ αἷμα τοῦ κοινοῦ, πλὴν τῆς τραγικῆς παρακρούσεως, ἣτις ὠθεῖ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἐτοιμῶν, βλέπομεν, ὅτι ἐλλείπει ὁμαλῆς κοινωνικῆς λειτουργίας, ἐπὶ 15 περίπου ἀτόμων τῶν ἱκανῶν πρὸς ἐργασίαν ἡλικιωῶν, τὸ 1 ἐργάζεται ὑπερανθρώπως, τὰ 4 — 5 κανονικῶς, τῶν δὲ ὑπολοίπων ἡ παραγωγικότης ὑπολείπεται τῶν ἀναγκαιούντων διὰ τὴν διαβίωσίν των. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς πάσης φύσεως συναλλαγάς, εἴτε ὑλικὰς εἴτε ἠθικὰς, ἐμονιμοποιήθη πλέον τὸ «ὑπὲρ ἐμοῦ», ἀδιαφόρως τοῦ τρόπου τῆς ἐπιδιώξεώς του.

Πάντα ταῦτα ἀφήνουν νὰ νοηθῆ, ὅτι ἡ πρὸς τὸ καλῦτερον πορεία δυσκόλως θὰ δυνηθῆ νὰ ἀρχίσῃ προτοῦ ἀντιμετωπισθῆ κάπως ἡ ἐπελθοῦσα συνεπεία τῆς ἀπωλείας τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀνικανότης τῆς σημερινῆς ὠρίμου ἡλικίας. Φυσικὰ ἡ ἀνικανότης αὕτη δὲν συνεπιφέρει καὶ εὐθύνας καὶ δὲν συνεπάγεται κυρώσεις, ὅπως δὲν ἐπιδέχεται καὶ ἀναμόρφωσιν. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι οὔτε καὶ ὁ δρόμος πρὸς τὴν πρόοδον πρέπει νὰ μείνῃ κεκλεισμένος. Δυστυχῶς ἡ πρὸς τὸ καλὸν ἐπίδρασις ὀλίγων ἱκανῶν καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν φαίνεται ἀπίθανος, οἱ δὲ ὑπόλοιποι θὰ ἐξακολουθήσουν τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον των μέχρις ὅτου φθάσωμεν πλέον εἰς τὸ ἀπολύτως κρίσιμον σημεῖον, τὸ ὅποιον θὰ κρίνῃ ἂν θὰ ἀνορθωθῶμεν διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ζήσωμεν ὡς ἔθνος, ἢ θὰ ἀποθάνωμεν.

Βεβαίως δὲν γνωρίζομεν εἰς ποίαν ἀναλογίαν εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν σημερινὴν ἀνεπιθύμητον κατάστασιν οἱ ἐνταῦθα ἐγκατασταθέντες ὁμοεθνεῖς, οἱ ὅποιοι, ὡς ἐκ τῆς μεγαλύτερας ἐνεργητικότητος ἦν κέκτηνται, πολλὰ θὰ ἠδύναντο νὰ προσφέρουν εἰς τὸν δημόσιον βίον, ἂν ἤθελαν νὰ ἐνδιαφεροῦν περισσότερον. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέβη. Εἰς τὸ κοσμοπολιτικὸν συγκρότημα, τὸ ὅποιον ἐδημιουργήθη, οὗτοι διέκριναν ὅτι τὸ οἰκονομικὸν πεδίον, ἀκαθοδήγητον καθὼς ἦτο, προσέφερε πολλά, ἡ δὲ προσοχὴ των δυστυχῶς, ἐστράφη μᾶλλον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

Τὸ οἰκονομικὸν ὅμως πεδίον εἶναι τὸ «βοσκοτόπι» τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος, τὸ δὲ ἀτομικὸν συμφέρον, ὅταν δὲν καθοδηγῆται, εἶναι ὁ σπουδαιότερος ἐχθρὸς τοῦ κοινοῦ πλοῦτος καὶ τῆς ἠθικῆς εὐεξίας τοῦ λαοῦ. Χάριν αὐτοῦ τὰ πάντα ἐπεστρατεύθησαν, μέσα, μεσάζοντες, θυσίαι τιμῆς, τεχνάσματα ὑπουλα καὶ ραδιουργίαι, ἐν συνεργασίᾳ δὲ μὲ τοὺς προϋπάρχοντας ἐδῶ ψιλικατζήδες καὶ τῇ βοθηείᾳ καὶ ἄλλων συντελεστῶν, ἀπεκρυσταλλώθη σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τοὺς ἀστικοὺς πληθυσμοὺς ροπὴ πρὸς ἀρπαγὴν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν πάντων. Ἐνώπιον τῆς τάσεως ταύτης, ὡς ἦτο ἐπόμενον, πᾶσαι αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι τήκονται πλέον ὡς κηρὸς πλησίον πεπυρακτωμένης καμίνου. Οὕτω δὲ καὶ ἀσχέτως ἂν ἡ ροπὴ αὕτη πρὸς τὸ συμφέρον ἐπῆλθε συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ, τελικῶς συμπαρεσῶρθημεν εἰς

τὰ χαμηλότερα ἠθικὰ ἐπίπεδα, καί, ὡς οἱ μορφινομανεῖς, κατέστημεν ἀνίκανοι νὰ δράσωμεν ἐναντίον τῶν ἰδίων ἡμῶν αἰσχροῶν καὶ ἀντικοινωνικῶν πράξεων, αἱ ὁποῖα εἶναι ἄγνωστον ποῦ θὰ μᾶς ὀδηγήσουν.

Διάφορος θὰ ἦτο ἕως ἡ κατὰστασις, ἂν ἡ μερὶς αὕτη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἦτοι οἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγκατασταθέντες ἐνταῦθα ὁμοεινεῖς, ἤθελε νὰ συμβάλει εἰς τὸν κοινὸν βίον ἐνεργότερον μὲ περισσοτέρους ἀντιπροσώπους της καὶ μεγαλυτέραν ἐθνικὴν συνείδησιν, συντελοῦσα οὕτως εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν τῆς ὠρίμου ἡλικίας. Τοῦτο ὅμως δὲν συνέβη καὶ τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίγνονται. Σήμερον πρόπει νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχήν μας εἰς τὸ παρὸν καὶ νὰ λάβωμεν ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν τὸ γεγονός, ὅτι τὰ διάφορα θλιβερὰ φαινόμενα, τῶν ὁποίων ἔχομεν καθημερινὴν πείραν, αἱ διάφοροι μικροτελεταί, αἱ κολακευτικαὶ ἐπευφηφίαι πρὸς ξένους, ἡ ἀδιάκοπος μετονομασία τῶν ὁδῶν, ἡ παντελής ἔλλειψις σεβασμοῦ πρὸς τὸν δημόσιον πλοῦτον, ἡ περιφρόνησις πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν εὐθιξίαν τῶν ἄλλων, κτλ. κτλ., δὲν εἶναι φαινόμενα ἀδιάφορα, ἀλλὰ εἶναι ἀσφαλῆ σημεῖα ἠθικῆς ἐξαθλιώσεως καὶ παρακμῆς, ὀφειλόμενα εἰς τὴν διαρκῶς ἐξησθενημένην ὠριμον ἡλικίαν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐνέχει μεγίστην σημασίαν, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ 20ετῆς μετανάστης τοῦ 1914 μόλις τώρα θὰ εἰσῆρχετο εἰς τὴν ὠριμον ἡλικίαν, μὲ προοπτικὴν δράσεως μέχρι τοῦ 1970, ὁ δὲ ἐνδεχόμενος 20ετῆς μετανάστης τοῦ 1950 θὰ ἔχη, ἂν παραμείνῃ ἐνταῦθα, προοπτικὴν δράσεως ὑπερβαίνουσαν τὰ τέλη τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Συνεπῶς αἱ σοβαρώτεροι τῶν συνεπειῶν δὲν εἶναι ἄμεσοι, ὡς θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς.

Πάντως, ἐὰν ἐγίνοντο συγκριτικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ζωτικότητος τῶν διαφόρων φυλῶν τοῦ κόσμου, τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἀπεδείκνυον ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, παρὰ τὰς χιλιετηρίδας τοῦ παρελθόντος της, δὲν ὕστερεῖ ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς οὐδεμιᾶς ἄλλης. Τοῦτο βεβαίως εἶναι ἐν—καὶ τὸ μόνον—παρήγορον σημεῖον, ἐφ' ὅσον δὲ ἔχομεν τὸ γεγονός αὐτὸ εἰς τὸ ἐνεργητικόν μας, ἕως δυνηθῶμεν, μὲ δρακόντεια ὅμως μέτρα νὰ ἀναζωογονήσωμεν τὴν ἀριθμητικὴν ἐξασθένησιν καὶ τὴν ἠθικὴν κατὰπτωσιν τῆς παρ' ἡμῖν ὠρίμου ἡλικίας, ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τῆς ἐπιτάξεως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων ἐκείνης ἀτόμων νεωτέρων ἡλικιῶν, ἀλλὰ σεμῶν, χρηστῶν, ἀξιοπρεπῶν καὶ ἰδιαιτέρως καλῶν οἰκογενειάρχων.

Βιολογικαὶ συνέπειαι

Ἐν ἀπὸ τὰ μᾶλλον δυσάρεστα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἔχομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν σήμερον ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, ὅπερ φαίνεται νὰ ἔχη ἐπίσης ὡς πρωταρχικὴν αἰτίαν τὴν ἀποδημίαν ἐκλεκτοῦ μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τόσο ἐκ τῆς Πα-

λαιᾶς Ἑλλάδος ὅσον καὶ ἐκ τῶν νέων τμημάτων τῆς Χώρας, εἶναι ἡ βιολογικὴ κατάπτωσης τῆς νέας γενεᾶς τῆς ὑπαίθρου.

Παρατηρήσεις γενόμεναι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1936 — 1938 ἀπέδειξαν, ὅτι τὰ παιδιά τῆς ὑπαίθρου, ὅλων τῶν ἀναλογιῶν τηρουμένων, ὑπολείπονται τοῦ κανονικοῦ κατὰ 4,5 κιλά εἰς βάρος καὶ κατὰ 5 ἑκατοστὰ εἰς ὕψος. Καὶ ἂν μὲν ἐπρόκειτο μόνον περὶ τοῦ βάρους, θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ἀποδοθῆ τοῦτο εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους ἢ παροδικῆς τινος ἐπιδημίας, ἢ εἰς ἔλλειψιν ἐπαρκoῦς τροφῆς, κλπ., ὅποτε παρερχομένου τοῦ αἰτίου, τὸ βάρος θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὸ κανονικόν. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ ἐπὶ ἔλαττον διαφορὰ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸ ὕψος, ἔχομεν δηλαδὴ συγχρόνως καὶ σμίκρυνσιν τοῦ σκελετοῦ, τὸ πρόβλημα ἐνέχει σοβαρωτέραν σημασίαν, διότι ὑποδηλώνει τὴν ὑπαρξιν ἐκφυλιστικῶν τάσεων.

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν πιθανῶν αἰτίων τοῦ δυσαρέστου τούτου φαινομένου, ἦτοι τῶν μὴ ἐπαρκῶν διασταυρώσεων, τοῦ ὑποσιτισμοῦ, τῶν ἐπιδημιῶν κλπ. προέκυψε πράγματι, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῆς γεννήσεως τῶν παιδιῶν τούτων, ἦτοι μεταξὺ 1920 καὶ 1930, οὐδὲν τὸ ἀσύνηθες ἐμεσολάβησεν, ὅπερ νὰ δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν σωματικὴν ταύτην κατάπτωσιν. Ἐφ' ὅσον δὲ τὸ εὖσωμον τῶν κατοίκων τῶν ὄρεινότερων καὶ ὄρεινῶν περιοχῶν καὶ σχεδὸν γενικῶς τῆς ὑπαίθρου πρὸ τοῦ 1900 διατηρεῖται ἀκόμη ζωηρῶς εἰς τὴν μνήμην μου, ἠθέλησα, ἐν τῇ προσπάθειά μου διὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τῆς σωματικῆς καταπτώσεως, νὰ ἐξετάσω καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μεταναστεύσεως ὡς πιθανὸν αἶτιον αὐτοῦ.

Ὡς ἦτο πράγματι ἐπόμενον ὁ ἐκλατρισμὸς τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀρρένων ἐπέφερεν, ὡς προείπομεν, σημαντικὴν ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν διασάλευσιν τῆς ἰσοροπίας μεταξὺ τῶν φύλων. Συνεπεία τούτου, πολλὰ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν θηλέων ἐπροτίμησαν τὸν βραδὺν ἐκεῖνον μαρασμὸν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καὶ ἀπέφυγον τὸν γάμον. Ἄλλα ὅμως ἠναγκάσθησαν νὰ συμβιβασθοῦν καὶ νὰ ἀρκεσθοῦν εἰς ὅ,τι ποιοτικῶς κατώτερον «προσέφερον ἢ ἀγορά», δηλαδὴ εἰς κατωτέρους ἀνδρικοὺς τύπους. Αἱ ἐνώσεις αὗται, δυσαναλόγως πολυάριθμοι ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐνώσεων, ἀπέτελεσαν τὸ βασικὸν αἶτιον τῆς βιολογικῆς καταπτώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαίθρου, ἡ ὁποία βιολογικὴ κατάπτωσης, ἂν δὲν τύχη ταχέως τῆς δεούσης προσοχῆς, καὶ ἐνταθῆ, συμπαρασύρουσα, ὡς συνήθως συμβαίνει, καὶ τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν, δυνατὸν νὰ δημιουργήσῃ πρόβλημα, τὰς συνεπειὰς τοῦ ὁποίου οὐδεὶς δύναται νὰ προΐδῃ.

Ταῦτα ἐν ὀλίγοις μεταξὺ τῶν πολλῶν δύνανται νὰ δώσουν εἰς τοὺς ὑποστηρικτὰς τῆς μεταναστεύσεως, μίαν ἰδέαν τῶν συνεπειῶν αὐτῆς. Καὶ συνάμα δι-

δάσκουν ὅτι τὰ τοιαῦτα σφάλματα, εἴτε συνειδητὰ εἴτε ἀσυνείδητα γίνονται, ἀποτελοῦν παραβίασιν τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ τιμωροῦνται ἀμειλίκτως.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ὅσον καὶ ἂν θελήσωμεν νὰ ὑπερτιμήσωμεν τὰ πλεονεκτήματα τῆς μεταναστεύσεως καὶ νὰ ὑποτιμήσωμεν τὰ μειονεκτήματα αὐτῆς, δύσκολον θὰ εἶναι νὰ εὗρωμεν ἕδαφος συγκρίσεως μεταξὺ αὐτῶν, ἔστω καὶ ἂν τὸ ζήτημα περιορίζετο ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ μόνον πεδίου. Δυστυχῶς ὅμως, ἡ συνεχῆς ἀπθροτύρωσις μιᾶς ἀνθρωπίνης μάξης ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα στοιχεῖα τῆς, συνεπάγεται, ὡς εἶδομεν, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐπακόλουθα, ὥστε δυσκόλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὗρῃ λογικὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ αὐτῆς.

Πολλάκις ὡς δικαιολογία τοῦ ἐκπατριμοῦ προβάλλεται ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς ἀνάγκης ἀντιμετωπίσεως τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ. Πράγματι ὁ ὑπερπληθυσμὸς ἀποτελεῖ σοβαρὸν πρόβλημα, καὶ μάλιστα ἐμφανιζόμενον εἰς πολλοὺς λαοὺς μὲ πολὺ μεγαλυτέραν ὀξύτητα ἢ παρ' ἡμῶν. Εἶναι δὲ λυπηρὸν, ὅτι, ἐνῶ γίνονται τόσαι συζητήσεις περὶ διεθνοῦς εἰρηνεύσεως, τὸ πρόβλημα ἀκριβῶς τοῦτο, τοῦ ὁποίου ἡ λύσις θὰ ἀπετέλει βᾶσιν βιωσίμου εἰρήνης, οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ θέξῃ. Πλὴν ὅμως, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ προβληθῇ βασίμως ἡ δικαιολογία αὕτη τοῦ ἐκπατριμοῦ, ἀφοῦ αἱ παραγωγικαὶ δυνατότητες τῆς Χώρας δὲν ἔχουν ὑποστῆ τὴν ἀρμόζουσαν ἐκμετάλλευσιν οὔτε κἂν εἰς τὰς ἀπλουστεράς τῶν ἀποδόσεών τῆς; Ὅμιλοῦμεν πολλάκις, π. χ., περὶ τοῦ μικροῦ κλήρου τῶν ἀγροτῶν καὶ τῆς μικρᾶς ἀποδόσεως τῆς γῆς εἰς δημοτριακά. Οὐδέποτε ὅμως γίνεται λόγος περὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων ἀγροτῶν καὶ τῶν ἀπεράντων κοινοτικῶν περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι, χωρὶς μεγάλης προσπαθείας, χωρὶς δηλαδὴ μεγάλα ἀρδευτικὰ ἔργα κ. ἄ., θὰ ἠδύναντο, καὶ δύνανται, διὰ τοῦ πενταπλασιασμοῦ τῶν ἐλαιοδένδρων, τοῦ ἐκατονταπλασιασμοῦ τῶν καρυδιῶν, τῶν καστανιῶν, καὶ ἄλλων δένδρων ξηρῶν καρπῶν καὶ μόνον, νὰ διαθρέψουν ἀνέτως τριπλάσιον τοῦ σημερινοῦ πληθυσμόν. Φυσικὰ μέχρι τῆς πραγματοποιήσεως μιᾶς τοιαύτης προοπτικῆς, θὰ παρήρχετο ὀλόκληρος αἰὼν. Ἄν δὲ ἐν τῷ μεταξὺ οἱ σοφοὶ τῆς γῆς δὲν ἐξεύρισκον τρόπον νὰ διατηρήσουν τὸν πληθυσμὸν τῶν διαφόρων χωρῶν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς παραγωγικότητος τῆς γῆς, θὰ ἠδυνάμεθα — ἀντὶ νὰ ὀμιλοῦμεν περὶ ἐκπατριμοῦ — νὰ καταφεύγωμεν μᾶλλον εἰς τὰς σχετικὰς γνώσεις τῶν κτηνοτρόφων, οἱ ὁποῖοι καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι ἐμπειρότεροι περὶ τὰ τοιαῦτα.

Πρὸς τί ὅμως αἱ συζητήσεις καὶ αἱ ἀντεγκλήσεις ἐπὶ θεμάτων ὡς τὸ ἀνωτέρω, ἢ ὡς ἄλλα παρεμφερῆ; Ἡ ζημία ἔχει γίνει. Τὸ δὲ δυστύχημα εἶναι, ὅτι

μέ τὰς μετέπειτα θυσίας εἰς αἷμα διὰ τὴν προστασίαν τῆς Χώρας, μέ τὴν συνεχῆ διαρροὴν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, μέ τὸ παιδομάζωμα, καὶ μέ τὰς ἀπωλείας ἐκ τῶν καταστροφῶν, τῶν κακουνχιῶν καὶ τῆς πείνης, τὰ πράγματα ἐπεδεινώθησαν, ἡ δὲ παράτασις τῆς καταστάσεως αὐτῆς μᾶς ὠθεῖ πρὸς τὴν χορείαν τῶν καθυστερημένων λαῶν. Οἱ καθυστερημένοι ὅμως λαοὶ διατρέχουν τὸν κίνδυνον τοῦ ἐκμηδενισμοῦ, ὅστις βεβαίως ἐπέρχεται κυρίως συνεπείᾳ τῆς καχεκτικότητος τῶν ἀτόμων, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐξ ἐνεργειῶν ἐχθρῶν ἢ ἀκόμη καὶ φίλων.

Ἦδη, ὡς προείπομεν, ἔχομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν δύο σοβαρὰ διὰ τὴν ὑπόστασίν μας βιολογικὰ προβλήματα. Τὸ πρῶτον εἶναι ἀναχαίτισις τῆς διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον παρεμποδίσεως ἀρκετῶν νέων ὑγιῶν στοιχείων νὰ φθάσουν εἰς τὴν ὄριμον ἡλικίαν πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ συνόλου καὶ ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Τὸ δεύτερον εἶναι ἡ ἀναχαίτισις τῆς βιολογικῆς καταπτώσεως τῆς νέας γενεᾶς τῆς ὑπαίθρου, ἡ ὁποία κατάπτωσις, ἂν δὲν ληφθοῦν ἐπείγοντα μέτρα, θὰ στερήσῃ τὴν δλότητα ἀπὸ τὴν κανονικὴν ἀναλογίαν ὑγιῶν, ἀκμαίων καὶ ἠθικῶν ἀρρένων νέων, ὅπερ συνεπάγεται τὴν πτώσιν τοῦ συνόλου εἰς χαμηλότερα ζωτικὰ ἐπίπεδα.

Τρίτον κατὰ σειρὰν σοβαρότητος εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς ἀστυφιλίας καὶ συγκεκριμένως τῆς ἀνατροπῆς τῶν κανονικῶν ἀναλογιῶν μεταξὺ ἀστικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Περὶ τούτου ὅμως εἶναι περιττὸν νὰ γίνεταί λόγος πρὸ τῆς ἀποκαταστάσεως μιᾶς εὐεξίας τῶν ὀρίμων ἡλικιῶν.

Καὶ γεννᾶται ἀμέσως τὸ ἐρώτημα: Προκειμένου περὶ τῆς ἀντιμετώπισεως τῶν δύο πρώτων προβλημάτων, δηλαδὴ τῆς ἀναζωογονήσεως τῆς ὀρίμου ἡλικίας καὶ τῆς ἐνισχύσεως τῆς νέας γενεᾶς, πῶς, πότε, καὶ ἀπὸ ποῦ θὰ πρέπη νὰ ἀρχίσωμεν; Ἡ ὀριμος ἡλικία, ἀνεπαρκῆς, καθυστερημένη, ἀποβουτυρουμένη ὡς εἶναι ὑγιᾶ στοιχεῖα, καὶ μέ ἕξεις πολὺ ἀπεχούσας ἀπὸ τὴν εὐθύτητα, δὲν ἐγγυᾶται πολλὰ πράγματα. Ἡ παιδικὴ ἐξ ἄλλου καὶ ἡ νεανικὴ ἀκόμη ἡλικία, δὲν δύνανται νὰ βοηθήσουν ἑαυτάς. Ἀπομένει ἡ μέση ἡλικία. Ἄλλ' αὕτη, ἀφ' ἐνὸς μὲν στενάζει ὑπὸ τὸ βάρος τῶν εὐθυνῶν διὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τῶν ὑποχρεώσεων διὰ τὴν ἀτομικὴν ἀποκατάστασιν, ἀφ' ἑτέρου δέ, καὶ ἂν ἀκόμη ἀντελαμβάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ συνδράμῃ μέ τὰς δυνάμεις της, εἶναι ἀναρμονία νὰ ἐπέμβῃ ἀμέσως εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν, καὶ συνεπῶς οὐδὲν δύναται ἐπειγόντως νὰ προσφέρῃ, οὔτε εἰς τὴν ἀσθμαίνουσαν ὀριμον ἡλικίαν, ἥτις κατέστη, ὡς βλέπομεν, ἀνίκανος νὰ μοιράζῃ ἀκόμη καὶ τὰ ἔτοιμα, οὔτε εἰς τὴν διαρκῶς καταρρέουσαν νέαν γενεάν.

Τὰ προβλήματα ταῦτα θὰ εὕρισκον τὴν λύσιν των, ἂν ἡ ὡς ἄνω ἀνικανότης καὶ κατάπτωσις ἀφεῶρων ἀπλῶς μίαν περιορισμένην εἰς ἀριθμὸν διοικητι-

κὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ λαοῦ. Δυστυχῶς ὅμως τὰ πράγματα δὲν ἔχουν οὕτω. Ἡ ποσοτικὴ καὶ ποιοτικὴ ἀνεπάρκεια τῆς ὠρίμου ἡλικίας εἶναι γενικὴ· ἡ ὠριμος ἡλικία παρ' ἡμῖν δύναται νὰ παρομοιασθῇ πρὸς πτωχὴν καύσιμον ὕλην, ἢ ὁποία ὄχι μόνον δὲν δίδει ἀρκετὴν θέρμανσιν, ἀλλὰ καὶ καπνίζει καὶ ἀναδίδει δυσάρεστον ὄσμήν, ἢ δὲ γενικὴ αὕτη κατάστασις τῆς ἀνεπαρκείας, τῆς συγχύσεως καὶ τῆς ἀναξιοπρεπειᾶς εὐρίσκεται ὑπολανθάνουσα εἰς ὅλας τὰς κατηγορίας τῆς ὠρίμου ἡλικίας, ἐκδηλουμένη ἀμέσως, εὐθὺς ὡς αἱ ἀνάγκαι ἀπαιτήσουν οἰανδήποτε δοῦσιν περὶ τὰ κοινά.

Προσφάτως, ἐπὶ παραδείγματι, αἱ ἐπαγγελματικαὶ ὀργανώσεις παρεκλήθησαν νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των διὰ τὴν δικαιότεραν κατανομὴν οικονομικῆς τινος εἰσφορᾶς ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου. Ἀπὸ ὅ,τι βλέπει καὶ ἀκούει κανεὶς, εἰς τὸ συγκεκριμένον τοῦτο ζήτημα, οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐπαγγελματικῶν τούτων ὀργανώσεων, οἵτινες ἔξυπονοεῖται ὅτι θὰ πρέπη νὰ εἶναι καὶ οἱ καλύτεροι ἐξ ἐκάστης τάξεως, καὶ πάντως καλύτεροι ἀπὸ τοὺς ἐκλέξαντας αὐτούς, δὲν εὐρέθησαν ἱκανοὶ νὰ μοιράσουν, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, οὔτε «δύο γαϊδάρων ἄχυρα». Εἰς μίαν μάλιστα ἐκ τῶν ἐπαγγελματικῶν τούτων ὀργανώσεων¹ οἱ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς καθώρισαν, ἐκ τοῦ εἰς αὐτὴν ὀρισθέντος συνολικοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς, τὸ $\frac{1}{30}$ νὰ καταβληθῇ ὑπὸ ἑνὸς μόνον ἐκ τῶν μελῶν της, τὰ δὲ ὑπόλοιπα $\frac{29}{30}$ ὑπὸ τῶν ὑπολοίπων μελῶν ἑξακισχιλίων τὸν ἀριθμὸν. Ἄν ὅμως εἰς μίαν τοιαύτην μικρὰν ὑπόθεσιν συμβαίνουν αὐτὰ τὰ πράγματα, τί θὰ πρέπη ἀσφαλῶς νὰ γίνεταί εἰς τόσους ἄλλους, καὶ σπουδαιότερους τομεῖς, ὡς εἶναι, π.χ. αἱ κρατικαὶ διανομαί, αἱ χορηγήσεις πρώτων ὑλῶν, αἱ κρατικαὶ προμήθειαι, αἱ κρατικαὶ δημοπρασίαι, καὶ τόσα ἄλλα; Προφανῶς εἶναι δύσκολον καὶ νὰ φαντασθῇ κανεὶς. Καὶ ἐρωτᾶται: Τοῦτο εἶναι ἀνικανότης; Εἶναι ἔλλειψις αἰσθήματος δικαιοσύνης; Εἶναι ἔλλειψις ἐντιμότητος; Εἶναι ἔλλειψις ἀξιοπρεπειᾶς; Εἶναι μικροφιλοδοξία; Καὶ ἡ ἀπάντησις εἶναι, ὅτι εἶναι πάντα ταῦτα συγχρόνως, συνιστωμένης ἐξ αὐτῶν μιᾶς κατωτερότητος καθολικῆς, ἢ ὁποία δὲν περιορίζεται εἰς μίαν μόνον κατηγορίαν ἀνθρώπων, ἀλλὰ περιλαμβάνει τὸ σύνολον. Καὶ ὅμως ἀπὸ τοιαύτης ποιότητος ὑλικὸν ἀναμένει ἡ Χώρα νὰ προέλθουν οἱ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλεγόμενοι, καὶ τὸ σπουδαιότερον οἱ ἴδιοι οἱ ἐκλέγοντες, καὶ νὰ ἀνευρεθοῦν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ κατευθύνουν τὸν κοινωνικὸν μας βίον.

Πάντα ταῦτα, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀνεπτύχθη, ὀφείλονται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι σήμερον ἀντικρῶζομεν κατὰ μέτωπον τὰς συνεπείας τῆς ἀπουσίας τῶν 300.000 παλαιοελλαδιτῶν τῶν μεταναστευσάντων μόνον κατὰ τὴν περίοδον 1885 — 1914,

¹ Τὴν ὀργάνωσιν τῶν Ὑγειονομικῶν.

οί οποιοι, ἂν δὲν ἀπεμακρύνοντο τότε, θὰ ἦσαν διὰ τὴν 50ετιάν 1930 — 1980 ἐνεργὰ μέλη τῆς κοινωνίας. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον εἰς τὸν τόπον μας δὲν εἶναι πολλὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των, καὶ μάλιστα μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε, καὶ ἂν ἀκόμη εἰς μερικοὺς κλάδους δὲν συμβαίνει τοῦτο, νὰ εἶναι ἀδύνατον καὶ αὐτοὶ ἀκόμη νὰ λειτουργήσουν κανονικῶς.

Οὕτως ἐξάγεται ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀνεπάρκεια καὶ ἡ ἀναπηρία τῆς ὠρίμου ἡλικίας εἶναι παρ' ἡμῖν γενική. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ καὶ τὸ λυπηρότερον εἶναι, ὅτι ἡ ἀναπηρία αὕτη θὰ παραταθῆ ἐπὶ μίαν τοῦλάχιστον γενεὰν ἀκόμη. Διότι πλὴν τῆς ὁμαδικῆς ἀποδημίας, τῆς ὁποίας εἶναι τέκνον καὶ οἱ πόλεμοι, ὡς προείπομεν, καὶ ἡ περιορισμένη μὲν, ἀλλὰ συνεχῆς μεταναστευτικὴ διασπορά, καὶ ὁ κομμουνισμὸς καὶ ὁ ἀλληλοεξοντωτικὸς ἀγὼν κτλ., ἔχουν, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτὸ ὡς τελικὸν ἀποτέλεσμα, δηλαδὴ τὴν στέρησιν τῆς ἀνόδου ἐπαρκοῦς καὶ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἀνδρῶν εἰς τὴν ὠρίμον ἡλικίαν, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀναπηρία εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην.

Τὸ χρονικὸν ὅμως διάστημα μιᾶς γενεᾶς κατὰ τὴν ἀνώμαλον περίοδον ποῦ διανύομεν, εἶναι μεγάλον καὶ πλήρες πάσης φύσεως κινδύνων. Καὶ διερωτώμεθα, θὰ βγοῦμε πέρα κουτσαίνοντας μὲ τὰ ὑπολείμματα τῆς σημερινῆς ὠρίμου ἡλικίας; Θὰ κληθοῦν ἐξ Ἑλληνικῆς οἱ συνομήλικοί των ὁμογενεῖς τῆς σημερινῆς τοῦ τύπου ὠρίμου ἡλικίας; Θὰ ἐπέμβουν νεώτεροι εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ὠρίμου ἡλικίας; Θὰ ἀναμένωμεν ἐνίσχυσιν ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν τῶν γυναικῶν εἰς τὰ κοινὰ καὶ γενικώτερον εἰς τὴν ζωὴν τῆς χώρας; Θὰ κληθοῦν εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν ἄνδρες ἱκανοὶ ἐξ ἄλλων κλάδων; Ἡ θὰ ἀφίσωμεν τὰ πράγματα εἰς τὴν τύχην των;

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἐρωτήματα ποῦ ἐμβάλλουν εἰς μεγάλας ἀμφιβολίας περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ τελεσφόρου τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης λύσεως. Τοῦτο δὲ ὄχι διότι ὑστερεῖ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς κατὰ τὴν παροῦσαν περίοδον τῆς ἐξελίξεώς του ἀπὸ τοὺς τῶν ἄλλων περιόδων, ἀλλὰ ἀπλῶς, ἀπερισκέπτως πως, ἐδημιούργησε ὀξεῖαν κατὰστασιν λειψανδρίας, τὰς συνεπείας τῆς ὁποίας ἀδυνατεῖ τώρα νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Πάντα δὲ ταῦτα ἀφίνουν νὰ νοηθῆ, ὅτι ἡ προστασία τῶν νέων, ἡ καλὴ διαπαιδαγώγησις αὐτῶν, ἡ ἐνίσχυσις καὶ ἡ προτροπὴ ὅπως παραμείνουν εἰς τὴν πατριδα των, ἀποτελοῦν τὴν μόνην ἐγγύησιν διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, διὰ μίαν καλύτεραν αὔριον τῆς Χώρας, καὶ διὰ τὸ καλὸν αὐτῶν τούτων τῶν προτιθεμένων νὰ μεταναστεύσουν.

Ὅθεν πρέπει οἱ ὑποστηρικαὶ τῆς μεταναστεύσεως, οἱ ἀδιάφοροι, καὶ πάντες ἡμεῖς γενικώτερον, νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἂν διὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους λόγους δὲν δυνάμεθα ἀρχοῦντως νὰ βοηθήσωμεν τὴν σημερινὴν κατάστασιν διὰ

να ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὴν ἀναπηρίαν τῆς ὀρίμου ἡλικίας, θὰ πρέπει πάντως νὰ προσπαθῆσωμεν, ὅπως διὰ τῆς ἀποφυγῆς νέων ὀμαδικῶν ἀποδημιῶν τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ παρεμποδίσωμεν τὴν διαιώνισιν τῆς ἀναπηρίας ταύτης. Θὰ εἶναι καὶ τοῦτο ἓν κέρδος.

S U M M A R Y

There is a common feeling amongst the Greek people that in proportion to the population there is a scarcity of able man in the upper middle and ripe age groups. This does not apply to the great personalities which come at long intervals but to the normal percentage of wholesome people with common sense to help social life go on without much friction, suffering and waste.

The contrast between the lively attitude of the young men and the inactivity weakness and wickidness of the upper age group during the period of occupation gave me the occassion to look for the cause of this abnormality. From all causes the most outstanding found to be the emigration of disproportionately large number of the male population during the first part of the present century.

United States statistics show that between the years 1900-1914, from Greece a country of 2,700,000, population 295938 persons emigrated to that country alone. That number nearly all male 10-40 years of age, representing approximately 75% agriculturists, other loses for the security of the country, and emigrations to other countries, but mostly the emigration, caused a serious obnormality in the national economy, in the efficiency of social life as a whole as well in the biological development of the new generation.

Effect on the national economy

The emigration at that time was taken as a temporary expedition of the able young men to make little money with the intention of returning. In reality however, it became a permanant one and resulted in a periodical replacement of home production of goods for home consumption and exchange produced by our labor with ready money to purches these goods gained by the disposal of that labor else-where, and when remittences stoped, as they did, for the vast majority of the people, then both ready money and men were lost.

In the meantime, besides the lose of the productivity of the emigrants

themselves, the ready money sent by them had paralyzed all those left behind in the lines of productivity and self support to the extent that a village which supported 600 persons in 1900 without any outside assistance had been unable to support 350 in 1941 with some outside help.

Effect on the efficiency of social life

Ethics and efficiency are closely associated with good physical health but when approximately 50% of the rural male population departed from the society in a period less than a generation, scarcity and inefficiency of those who remained had reached higher levels automatically and that reflected unfavorably upon our social life.

The security of the country, the industry, the commerce, religion, education, high positions and other functions of the society attracted the best quality from their younger age and when we come to management which is entrusted to the ripe ages, owing to scarcity we are obliged to function with less efficient men. That is why there are not many things in their place here and those that are «with the exception of the forces» can not function as they should, and that is why it became necessary to call on outsiders to take us out of the mass we are in.

But inside of the humiliation will we succeed? It is difficult to say. Owing to the weaknesses of the ripe age the environment became poor in cooperation and understanding, strong in convertibility and much tantalizing in temptations. That and the fact that not all of the problems which confront the country can be handled, or intrusted to the strangers minimize the possibilities for a real progress and security, before a degree of regeneration and efficiency in the ripe age is established.

Biological Defects

Another serious problem directly connected with the emigration of the 300,000 is the decrease in stature of the young generation of the rural districts. Observations made during the years of 1936-38 have shown that the children are 4 1/2 kilos in weight and 0,05 centimeters in height below the normal in physical structure. While many causes may be accounted for this, such as mal nutrition, lack of sufficient biological crossings ect. the most important is to be traced to the disproportional large number of unbalanced marriages with inferior male stock, for the girls either had to stay

single or owing to the scarcity of man to take what the «market afforded».

In the face of the above, and those are only the landmarks in the whole life of the nation, there are men here and especially abroad who are endeavoring to promulgate a new mass emigration. I have no doubt about their good intentions, but if they could realize that rehabilitation, production, security, stability in social life, regeneration of the disintegrating city masses and more especially the reestablishment of a quantitative and qualitative efficient ripe age as the biological improvement of the race depend upon the preservation and the staying at home of the young and younger element, then they would change their minds.

The ripe age became inefficient on account of the continuous skimming of the young people for the last fifty years. I think taking everything into consideration no one could do anything worse to the country than to start a new mass emigration. That will help to keep inefficiency in this country on one side and a flourishing rascality on the other, a state of affairs which may lead the whole country to extinction. So if we can not help matters at present, let us not make things worse by another mass emigration, at least that will help somewhat.

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΧΗΜΕΙΑ. — "Έρευνα ἐπὶ τῆς προελεύσεως καὶ τῶν ιδιοτήτων τῶν νατριομαγνησιακῶν ἔδαφῶν ἐν Ἑλλάδι", ὑπὸ Ἰβάν Α. Ζβορύκιν**. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Α. Χ. Βουρνάζου.

Εἰς τὴν σχετικὴν μὲ τὰς πεδολογικὰς ἐρεῦνας βιβλιογραφίαν ἀναφέρεται, Suschko⁽⁹⁾, ὅτι μὲ τὴν ἀπόπλυσιν τῶν ἀλκαλικῶν ἔδαφῶν (Solonetz) παρατηρεῖται σχετικὴ τις αὔξησις τοῦ ἐναλλακτικοῦ Mg, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀφ' ἑαυτοῦ μᾶς παρουσιάζει τὸ ἀναντίρροπον σύμπτωμα παλαιᾶς ἀλκαλικότητος τοῦ ἔδαφους.

Ὁ Suschko, βασιζόμενος εἰς ἐσφαλμένην ὑπόθεσιν τοῦ καθηγητοῦ Wiegner¹, ἀπέδιδε τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς τινὰς φυσικοχημικὰς ιδιότητες τοῦ κατ-

* Ἐκ τοῦ Ἰνστιτούτου Χημείας καὶ γεωργίας "ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ",.

** I. A. SVORYKIN: Investigation upon the origin and properties of the Magnesium-Sodium Black-Alkali soils in Greece.

¹ Εἰς τὸ τρίτον Διεθνὲς Πεδολογικὸν Συνέδριον ὁ καθηγητὴς Wiegner παρεμέρισεν ὁ ἴδιος τὴν ὑπόθεσίν του ταύτην ὡς λελανθασμένην.